

چونغر

Ketabton.com

سلیمان لایق

چونغر

سليمان لايق

د فغانستان د علومو اکاډيمي

د ژبو او ادبياتو علمي او تحقيقي مرکز

پښتو ټولنه

دوهم چاپ

۱۳۶۱

ناپايه چونغر

انسان دڅه لپاره د طبيعت په پېچلې هستي کې دا ستوما نوونکي مزلونه لندوي. دڅه شي په لټه کې دی او ولي له پر له پسې مندو او هلو ځلو څخه لاس نه اخلي؟ ژوند او په سړي کې د دوام يوه ناپايه تنده، دهستېدو يوه مقدسه لمبه، په نړۍ کې د ټولو رنگونو او آوازونو دهستېدو لپاره کار کوي، ترڅو زمونږ په کوچنۍ سياره کې د پېروونو دسترې هستي او ترهغو دراجا پېر شوي ما حول غوښتنې او د نظم او توازن سنفوني پر مخ بوزي او هغه څه ته چې مونږ لاسم نه پې پوهېږو کمال او جمال ورکړي.

د کوچني انسان منډې او هلې ځلې د سترې هستې درشد او تکامل
د رضابخشونکې جبر د ژوند ناموس دی. سړی نشي درېدلای او طبیعت نشي درېدلای.
د انسان تکل او تفکر، دهغه منډه او چيغه دستر او نا پایه طبیعت د دوام د ضرورت
یوه برخه ده. دی ځان دهستوونکې په مقام کې ويني، نگېري په ځان کې نه ځایېږي
او لکه طبیعت نا پایه دی، رنگونه او عطرونه، آوازونه او پروازونه او هره هغه بنکلي جلوه
چې د طبیعت په اجزاوو کې خپې وهي، له ده څخه رازېږي او په ده کې ختمېږي،
خو واقعیت داسې نه دی کومه منډه چې پیل شوې ده پای نلري. هيڅ برېښنا، هيڅ تالنده
او هيڅ حرکت نه ختمېږي، یواځې خپله بڼه اړوي او په نوې بڼه او ل نوې بڼه کې ابدې
جریان مومي.

دیوه کوچني اور اورکي چونجې دوزرونو رڼا او دگل پر پانه دیوې پرځي
د شاخکې ځلا پای او انجام نلري. بلکې دهستې په لویه غېږه کې له یوې جلوي څخه بلې ته
اوله بلې نه بلې ته ځای بدلوي او د تر کيب او تجزيې په ضروري خلود کې د ابدیت پر نا پایه
واټ باندي لاروهي او د بې انجامه مقصد خواته ور ځغلي.

هغه تاو او تودوخه چې په ما کې د چونغر کوچگرو جلورا پیدا کړې ده، د همدې
ابدې جبري تکل او ددې نه تما مېدونکي ترکیب او تجزيې د بهیر د پر له پسې خپو
دلایتناهي شاخکويو واحد فرد دی. داسې فرد چې کله لکه او بنکه د غمونو او دردونو راز
سپري او کله لکه شبنم د گلپانو په رنگینه غېږ کې رځري.

چونغر شاخکې دی خو لکه زه، لکه انسان نا پایه دی. هغه به تر کلونو کلونو زمونږ
د شېبې رنگونه او عطرونه د مستقبلونو له را غورېدونکو رنگونو او عطرونو سره تر کيبوي او
نن ته به په سبا کې دوام ور کوي.

سليمان لایق

۱۳۶۱ ر ۲۵

چونغر _____ سليمان لايق

د زړه آواز

زما وطنه

اي زما بنكلي وطنه زما تنه
زما كوره، زما گوره، زما عدنه
چي نارام شم ته مې وياړې، ته مې نازې
ستا زانگو د با با غېر د مور لمنه
زما په ډډو د گلانو پالنگ لگي
که هر خومره دستا خاوره شي اغزنه
په درو کې، په سيندو کې، په رغو کې
په هر گام کې دې د ژوند سندرې پلنه
هره تيره دې له شور او زوره ډکه
د فرنگ د يرغلو دندان شکنه
ست! په پښو کې سپېلنی شم وياړنی شم
اي زما بنکلی وطنه، زما تنه !!!

د پښتو کوره

ای د اشیا تاجه د لرغونو عظمتو کوره
گران افغانستانه، د زړه سره، د پښتو کوره
مینه دې خوځېږي زما په شعر کې خپې خپې
ای د لوړو غرونو او سیندونو او درو کوره
ستا په طبیعت کې، طبیعت هم رزمي شوی دی
ای د سپلاوونو او واورینو توفانو کوره
هره لوېشته خاورې دې کتاب کتاب خبرې دي
ای د روایاتو، مذهبو او ترانو کوره
بناد دې یې، آزاد دې یې، ودان دې یې!
کور دامنیت دې یې، کعبه دهر افغان دې یې!

زلمي ته

راوزه، له دردو او ارمـانو سره راوزه
له علم او له کتاب او له فکر و سره راوزه
له گوټ دانزوانه چې کلونه پکې ناست وې
د ژوند د حقیقت له فلسفو سره راوزه
فرصت د غلېدو بیا زمانې درته درکړې
میدان د امتحان ته له جلوو سره راوزه
غـورونه له زړو زړو خبرو ستړي شوي
له نویو مضمونو او ترانو سره راوزه
ددې بـکلي وطن د نیمگړتیاوو تلافی ته
له عشق او له وفا او نهضتو سره راوزه
اې ؤوانه اې افغانه اې د عصر راز داره
له بشپړ حرارت او له لمبو سره راوزه

د ملگرو کاروان

په په مشرق کې بیاروان دی توفان ورو ورو
خکه خوځي مې په زړه کې ارمان ورو ورو
دافغان دوحده سپل راروان شوی
پرې ډوبېږي وطني پرنگیان ورو ورو
د ژوند باد له ابا سینه راخوځېږي
خوځوي دباغ د حوروزلفان ورو ورو
بیا په زړه دهندو کش کې اور بلېږي
ترې تاوېږي دوطن پتنگان ورو ورو
نه پوهېږم زمانه په څه تديیده
چې را باسي له رمې نه لېوان ورو ورو
له ناوې دآبا سین ترآمو سینه
را غوړېږي زمادهیلو گلان ورو ورو
دا ویران ویجاړ وطن به گلستان شي
چې پې اوري زماداوبنکو باران ورو ورو
زړه مې ځکه دوصال له میومست دی
چې ځوځېږي دملگرو کارولن ورو ورو
د «لایق» د سینې تاو به بهر نشي
خو پاخه شي دغه نوي ځوانان ورو ورو

د پسرلي ډېوي

دا اورونه په بېدياوو کې بلېږي
که د سرو گلو غوټې دي چې غوړېږي؟
د خاتولو قافلې دي راروانې
که د سرو میو پيالې وپشلې کېږي؟
نوي نوي قوتونه، آرزو گانې
په رگود بزرگانو کې نخېږي
خوانه گوره چې فرصت درنه لار نشي
زمانه انتظار نه باسي تېرېږي
د وطن فضا هوا او د بڼتې غرونه
د زلمو له ارمانو سره سمېږي
زمانه به پرده پورته کړي له کاره
د زاهد زړگي که چوي که ويلېږي
چې په سر کې يې هوس دمستي نه وي
هغه کام نه پورته کېږي، نه رغېږي
پسرلي به نوي نوي زېري راوړي
چې د فکرمسېحاپکې خوځېږي

د پنچشپر باز

خومره زړوردی دا دغرونو د پنچشپر باز
زړه له زمري باسي په منگولو دا سرتپر باز
ما دخنجج^(۱) د پاسه په ډبرو کې لیدلی دی
یوه رپ کې دسترگو، له نظره شي بیا تپر باز
زور یې د سپلاب، منډه برېښنا، حمله یې تندر ده
ستر مظهر دخلکو د قدرت دی دغه هېر باز
ژرنده د آسمان یې که د سر په کاسه وگرزي
ټیټ به نشي چاته دا مغرور دغه دلپر باز

---

۱ - په پنچشپر کې یوه دره ده .

دکباب بوی

زړه مې په دردو کې بنا کړې پېچ و تاب
نه پوهېږم اور دی، که جنون، که انقلاب
اورې له قلمه مې دردونه په خبـرو کې
ووایه ناصحه څنگه بند کړم دا حساب
ورانې میخانه کړې نه پوهېږم څه پې شوي دي
ولي پکې نشته نه ساقې او نه خراب
نه دلته په جوش او په مستی کې څوک نڅا کوي
نه پکې مطرب شته نه ملگري نه رباب
نه هغه صوفی شته چې صفا د بايزيد لري
نه هغه شیطان شته چې آدم يې که خراب
لارې د مسجد او میخانې دواړه تړلې دي
نشته دی توفیق نه د ثواب نه د عذاب
نه په دې چمن کې یو شین ډکی د گياوینم
نه په دې بستان کې یو بلبل او یا گلاب
زړونه یا سینې دي د حرمان په لمبو سوې دي
بوی که چېرې جگ شي د وړیت شوي یا کباب

پښتون زلمی ته

گرزه ملا تړلی له وسـلو سره
جار دې شم زلمیه له پښتو سره
زړه د دښمنانو دې لږزانه وي
ستا د شجاعت له زلزلو سره
خاوره د وطن بې میو مسته ده
ستا د احساساتو له څپو سره
زما قلم او ژبه د تر خاورو شي
سم که نشي ستاله قدمو سره
پل کېږده چې سترگې درته کېږدمه
زړه سره، له سر اوله لېمو سره
فخر کوه خنده چې در جار شمه
دا وطن د تادی لوړو غـرو سره
گرمه کړه گرمي دخپلواکۍ پسې
اې د اور بـخـر کې له لمبو سره
باز که ستا په کور بې خایه والوزي
وبه سوخي خـاله له بچو سره
جار دې شمه، جار دې شمه، جار دې شم
جار دې شم زلمیه، له پښتو سره

زبورزپه

که لايق دخپل هیواد وفادار نه وای
هسي رنگه به هپر شوی او خوار نه وای

که مې زړه د زورو په لارنه تلای
هر طرف به پې دتورو گوزار نه وای

که مې غږ د خلکونه وای اوچت کړی
د تورو نو په چپا و به آزار نه وای

شاعری ته به مې لاس نه و وړ وړی
که مې قام سره د زړه اختیار نه وای

زمانې که زما درد وای ازمویلی
هسي رنگه به ساکت او کرار نه وای

ما به خله زړه نیوو د اور لمبوته
که له ژوند سره مې خیال دقمار نه وای

قافله

بې مطلبه بې مطلبه هره خوا وځي گامونه
نه پوهېږم کوم پلورځي دا زموره کاروانونه
په دې گډې قافلې کې نه مجنون شته نه لياشته
چاته یوسو ارمانونه ، چاته وژارو غمونه
په دردويو اخته شوي ، نه طبيب شته نه دواشته
خه بې ځایه کتېدلي دازموز زاره دردونه
کاشکې نه وای یو ځای شوی له دې ورانې قافلې زه
یا بدله وای دا ځمکه او یا نور وای دا کلونه
وینس به نشي دغه قوم که نغمه شم سر تر پایه
که رباب غونډې گویاشي د لایق د زړه تارونه

د خلكو بيرغ

د فکر په ټالونو کې زنگېر مه زنگېر م
د غم په دريابونو کې غرقېر مه غرقېر م
چې وينو د بې دردو کې ونشوم لمبېدلی
په اوبنکو کې مې پرېردي چې لمبېر مه لمبېر م
ناصحه زما لمبو ته غرض مه کره غرض مه کره
ما پرېرده پخپل اور کې چې سوځېر مه سوځېر م
آدم يم د درخو په لور بې واکه بې اختياره
روان يم په دې هيله چې رسېر مه رسېر م
د قوم په دماغ کې چې کوم نوی توفان راشي
د شعر په جامه کې زه نخېر مه نخېر م
د خلكو د قدرت په لاس لوېدلی يو بيرغ يم
د دوی په احساساتو کې رپېر مه رپېر م
زه څه يم دا اولس دی چې هر لورې ته مې بيايي
د دوی تر ارادې لاندې خوځېر مه خوځېر م

د عصر ساز

بیا ساقی راغلی ترخو میو ته بلل کوي
اورپی په پیالو کې اچولی ازمویل کوي

سازنن بل آواز، بله نغمه، بله مزه لري
عصر زېږولی د ذوقونو سمول کوي

فصل د گلونو د اشیا په لوړو غرونو کې
غلی خو خپدلی د کامونو خوځول کوي

خوند د زاهدانو له تقوا څخه وتلی دی
زه د ریایي شو د زهادو شرمول کوي

دا بلا انسان بیا په رگود کائناتو کې
ورو ورو لگیا شوی د اسرارو لټول کوي

هیلي د وطن د ولسونو زما په شعر کې
نویو ارمانو ته د فکرونو اړول کوي

گیله منه مینه

په بهانو مې له خپل ځانه شپړي
چاته گيله چاته ژړا و کرم

پخپله سهو نه پوهېږمه زه
د کومې عفوې تمنا و کرم

نه مې مني او نه مې زړه را کوي
چاته شکوه ددې بلا و کرم

لېونی زړه مې نه صبرېږي ورونو
چا سره کېنمه سلا و کرم

رقيب زما د عمر غم خوړلی
ژړا دنن که د سبا و کرم

اشنا بېلېږي، زړه اشنا لټوي
عذر د زړه که داشنا و کرم

په دې بې درده دنیا گي کې ربه
له چانه هیله د وفا و کرم

ساقی ته

ساقی لاس وړه پیمانې ته چې ځنډه پري
د زمان قافله درومي نه درپري
خو چې سترگې وازوو بهار به نه وي
ځواني خوږ شاني یو خوب دی او تېر پري
نه په عمر څه باور شته نه په حسن
څوک خبر دی چې سبالمر به پې خپزي
خام حریف د خم مدار ته منتظر دی
بد مستي د تاک په پانډو کې نخپري
خوبان خوشي خپل جمال ته غره شوي
د گل پانه په یوه سپلی رڼې پري
هغه لوبنی چې کلال د زمان جوړ کړي
خامخا به دهغه په لاس متېرې پري
ساقی را کړه پیمانې پروایې مه کړه
بنه پوهېرې چې څه کېري هغه کېري
د زاهد دا کړدې او جفا گانې
تش په میو علا چېرې او هېرې پري
ژرمې مست کړه چې فضول عقل مې وژني
دافضا مالره تنگه تنگه کېرې پري

لنډ عمر

خو غوټی ورته خند لي بهار تېر شو
لامسکايي کړې نه وه چې وار تېر شو
د شپبو د تېرېدو په هنگامه کې
ژوندون سترگې خلاصولي قطار تېر شو
ما پيال په پورته کوله چې ځان تود کم
زه لانه و مه تود شوي انگار تېر شو
رنځور زړه مې رغاوه د يار په سترگو
د بريننا په منډه يار او بيمار تېر شو

عاشقانه تیوس

ماویل په پنبو مې درست جهان در پسي و غوښت
دې ویل آگایم په دې در بدرو زه
ماویل زخمي زړه به مې شوک دارو در مل کړي
دې ویل په ښکلو او خوږو خبرو زه
ماویل درست عمر مې په داد او فریاد تېر شو
دې ویل پوهېږم په دې بې اثر و زه
ماوې په سینه دې دوه کوتري دي رپېري
پرې مې زده چې لو بم پې دې دوو کوترو زه
وران له خندا شوه وې بې: نه نه نه نه
شو کې به در نکړم ددې دوو وزرو زه
ماویل که مړ شوم کوم نظر به مې ژوندی کړي
دې ویل په دغو دواړو جادو گرو زه
ماوې رقیبانو را تریخ کړی زما کام دی
دې ویل چې خوږ بې کم په سرو شکرو زه
ماویل زما په گربوان نشته مرغلرې
دې ویل جړاو بې کم په مرغلرو زه
دې وې ملایان زمونږ په مینه خبر شوي
ماویل خبر یم په دې بې خبرو زه
دې ویل په ښار کې وفادار ملگری نشته
ماویل چې خیر دی د غرو کمرو زه

عشق درياب دى

بياليلالا د چا پښو ته غـ وړولى سلسلې دي
چې نسيم له غـ رو را وړې د عنبرو قافلې دي

زړه مې پرېښوده فریاد ته، بې فریاده زړه به څه کم؟
سر نوشت دعا شقـانو همدا سوې غلغلې دي

بېگا خوب کې بې سببه، له سپوږمۍ نه وېرېد مه
گوندي بيا ديار په زړه کې پيدا شوې څه گيلې دي

په مستۍ کې ساقی ووې: تشوی یې تشوی یې
که څه شته دي په دنیـا کې دا د میو قلقلې دي

بلبل وینې غورځولې د گـ لانو پر اغزیو
پتنګ وویل په اور کې: دا اولې مرحلې دي

اې زما لېونی عشقه ځـلاند اوسه، ژوندی اوسه
هر مشکل دې لذتونه، هر آفت دې حوصلې دي

عشق درياب لايق حباب دى په هر موج هره خپه کې
تکـرونه، تندرونه، محشرونه، زلـزلي دي

د پښتو اجاره دار ته

د پښتو اجاره داره، بیا دې شه دام غوړولی
بیا دې کوم یو ایسار کړی، بیا دې کوم یو کړولی
بیا په زړه کې چاته گواښې، بیا دننه چاته اېشې
بیا دې خوک په نښه کړی، بیا دې کوم یو نړولی
ته په خودیې که بې خودیې، دا په شه شي لوبې کاندې
دغه ژبه د ملت ده، نه د هرې نښې خلی
مه له خانه شه ترې باسه، مه له گېډې شه ور باسه
دا بنیاد د پښتنو دی، ډېر منلی ډېر سپېڅلی
هر زلمی ته مه خرنه پوره، پخپل فکر مه ټینګېره
زمانه لکه سپلا ب ده، وړي هر زور له کاره تللی

اې هيلو!

لري شئ اې هيلو له مالري شئ
وتبنتئ، پردئ شئ، مـرورې شئ

مه ژاړئ زما په دردو مه ژاړئ
اې زما غريب سترگو ډبرې شئ

اوبنكو زما له سترگو خخه والوزئ
غاړو كې دنورو مرغـلرې شئ

اې زما دژوند ترخو ترخو غمو
و خوځئ شعرونه شئ، خبرې شئ

اې دخلكو هيلو زما په شعر كې
پورته شئ آسمان ته لرو برې شئ

تندر شئ، برېبنا شئ، سېلاوونه شئ
تورې تورې وربځې شئ، خپرې شئ

اوبنتی بخت

زړه مې په غمونو کې گډېزي بېتابي کوي
سپل مې له لېمونه راروان دی خرابي کوي

هيله لېونۍ شوه، ږنگه بنگه بې جلیه ځي
نه منې خبرې مې پېښې دشرابي کوي

سامې ښکته پورته ځي، نغمې د سوزو سازو هي
ژوند نارامه کړې ده پېښې دربابي کوي

وسوله سينه مې د دردونوله گرمۍ څخه
لار ترې ورکه شوې سوځول د کبابي کوي

لارې د سارا او د ځنگل دواړه تړلې دي
عقل گمرا شوی ادعا د نوابي کوي

زه لايق د هسي بدبختۍ او جفا نه ومه
بخت په بله مخه اوبنتلی خرابي کوي

د ژوند فکر

د گل خندا ماته ژړا را ولي
سترگو ته شونډې د اشنا را ولي
د پروانې ترايرو وگرز مه
چې بوی دمینې او وفا را ولي
ساقی په مستو لېونیو کتو
مستان بې میو په نخا را ولي
دمیخانې دانننې دودونه
زلموته هیله دسبا را ولي
نوي خیالونه هدیرې ته زمونږ
د ژوند لپاره مسیحا را ولي
د عاشقانو ژیر او مات رنگونه
فرعون دمینې ته موسا را ولي
لایق خپل کام ته د ادب په ژبه
فکر د ژوند او د بقا را ولي

زهد شکن بنايست

ستاد حسن په سپېدو کې خوځېدلې زلزلي دي
د آسمان له سخته زړه نه پورته شوې ترانې دي

نه پوهېږم څه محشر دی ستا دسترگو په گردش کې
چې یاران یې نېشه کړي بې دمیو له پیالې دي

ستاد سرو سترگو له تاوه کباب شوي لږمونه
د لالونه که یاقوت دي، که سکروټې که لمبې دي

هر بنايست چې تجلی کړي زما په شعراو اندېښنو کې
ستا دتیاو یا د سترگو یا د زلفو کرشمې دي

ستا له هسي جلوي جار شم چې زاهدیې په ملامات که
کړنگولي یې جامونه ، ننگولي میخانې دي

څه به هڅه د طاعت کړم ، څه به هیله د جنت کړم
بڼه پوهېږم ستا په عشق کې تورې شويې خاتمې دي

لایق دومره ساده ندی چې دوصل تمه دار شي
ستا دغېږي په ارمان کې ډکې شوې هدیرې دي

وحشي طبعه

نه منت دخرابات وړي نه مننه د حرم كړي
خه وحشي طبعه لرمه چې له ټولو خنخه رم كړي

د ملگرو خامي هيلې هغه چارې په ما كاندې
چې تې يې په غنم كړي حرارت يې په شبنم كړي

زړه مې بس چې ديارانو خان خانې آزرده كړي
نه دچاپه خندي خاندې ، نه دچاپه غمو غم كړي

د صحرا له سره شفق نه د جنون پيغام رارسي
په آدم چې مينې و كړې هغه چارې په ما هم كړي

پريشان توفان خو خېږي د درخو د خنوموچ كې
را ته بنكاري دا سېلاب به زما د زړه خونه برهم كړي

گوشمالي د حوادثو هغه چارې په ما كاندې
لكه گوتې دمطرب چې درباب په زيرو بم كړي

ساقې مړ كړم حسرتونو ، خاورې شويو ارمانونو
يوه ترخه پيمانه را كړه گوندي وي چې خه مې تم كړي

د گلانو بوستر

بيامې ساقې وليد د خيالونو په خوبونو کې
بيا د جنت حورې راته ناڅي په جامونو کې

زه د ســکندر د آيينې څه گدا نه يم
زه هر څه ليدای شمه د بنکلو په مخونو کې

غرونه که لالونه شي طلا شي او زما شي بيا
نه ارزي پدې چې ځواني تېره کم غمونو کې

زه که مې پرست نه يم نو څه به شم او څه به يم
څه پسې به گرزم د مړې خورې په رگونو کې

زانگم د سپوږمۍ په تناوو کې له جانان سره
خيال چې را سره شي د نېشې په جنتونو کې

کله چې د يار په سودا پرېوزمه ويده شمه
اورم په گلونو کې را اورم په گلونو کې

د اور جامونه

ستا په ياد چې پيمانه کړمه او چته
ټول غمونه کې بنکاره شي جام جم شي

د عشق هره ترانه چې له ما وزي
د سرووينو په لارځي د زړونو غم شي

هر يو گل ته چې د مينې موسکا وکړم
لاغوټی وي چې د بل سړي حرم شي

عشق د هر عشرت پرسته مقام ندی
عاشق هغه چې د اور لمبوته تم شي

زه د هجر د توفان ياغي مارغه يم
هر يو تندر چې را کوز شي ما ته سم شي

دا زما تور سرنوشت گوره په خه دی
شوک چې زړه ته رانيردې کم په ما گرم شي

نه به مخ د مصيبت له مانه واوري
نه به جنگ له خپل تقديره زما کم شي

جگي جگي ساقی را د اور جامونه
گوندي غم زما د زړه د ټول عالم شي

اندېښنې

يا زما سترگي ښکلا نه پېژني
يا په دې عصر کې ښکلا نشته

ساقې که هر خومره پيالې کړنگوي
خود يارانو اشتهها نشته

پدې سړو سړو ذوقو کې مگر
شاخکې دمینې او وفا نشته

یواځې پاتې يم ژدا راځي
په دغو خلکو کې اشنا نشته

تورې په تېکو کې زنگنې شولې
توان د جهاد او د غزا نشته

په دې نوکاره حریفانو کې هېڅ
فکر د ژوند او د بقا نشته

په دغو سوځنده لمبو کې ربه
یوه گوشه د انزوا نشته

گیله

زما دردونه که دوا نلري
دتا بنایست هم شه بقا نلري
د پیغلتوب په شرنگ مغروره مه شه
دا یوه برېښنا ده او وفا نلري
ماته وعدې د نن سبا مه کوه
عمر مهلت د نن سبا نلري
سترگې چې ژاري گناهکارې ندي
د غم چینی بله متا نلري
لېونی زړه مې وایه چاته بوزم
هغه بل لوری بې له تا نلري
زما د صبر پیا له ډکه شوله
د تا عذرونه انتها نلري

دردونویار

آشنا ساقی شه چې خمار لرمه
د زړه په سر د غم غبار لرمه
ماته د حزم نصیحت مه کوه
زه له خپل ژوند سره قمار لرمه
له اوره ډکې کره پیالې د میو
چې نن دسولو انتظار لرمه
له وښیارانو تښتېدلی یمه
له لېونیو سرو کار لرمه
ملا که ویاري د جنت په حورو
زه د دردونو افتخار لرمه
لکه ډپوه سوخم او ژوند کومه
کاروان د اوښکو سره لار لرمه
له دې نازکو خیالونو سره
د گل په پاڼو کې مزار لرمه

مروره زړه

زړه مې ويلې كېږي له كوگله ځي
نور دژوندانه له دې مشله ځي
عصر بد هـوادی وفا نـكوي
څه چې له ما ځي له دې كبله ځي
وايي محتسب اختيار نشته دی
هر څه چې روان دي له ازله ځي
وسوم د دردو له انتظار څخه
میل مې جنون ته كله كله ځي
وايي چې كوز بار منزل ته نه رسي
دلته بې درنگه تر مـزله ځي
زړه مې مـرور دی له ملگرو نه
هرې خواته تېنډي له كابله ځي

خان لہ جهان

پہ زمـازہ دے بنہ پوہپـرمہ زہ
بیـادے پہ دام کپ نہ بندپـرمہ زہ
یو خـل چپ والوتلـم والوتـمہ
بیـادے پہ لـوبہ نہ غولپـرمہ زہ
پہ تزویرو دے راستـون کپری ومہ
اوس پہ خـنخیر کپ نہ تمپـرمہ زہ
بیـاپہ خـورو کپ زہرمہ را کوه
اوس و بنیـار شوی یم پوہپـرمہ زہ
عمہ او خـان لہ جہان لہوم
ستا پہ جہان کپ نہ اوسپـرمہ زہ
کہ مپ پہ زہ کپ ستا تصویر و خوخی
د غم پہ اور کپ بہ یپ سیـزمہ زہ

تپروتلی عشق

دېر کلونه تېر شول چې له تانه جلا شوی یم
وړی اند پښنډو یم مجسمه سودا شوی یم

هر گل چې خندلي یو حل ما ورته ژړلي دي
هر اور ته پتنګ هرې غنچې ته بورا شوی یم

هر خو که زما گناله تا سره لاپته ده
خه و کړم مگر چې خپل ضمیر ته رسوا شوی یم

نور و که خندلي خپل اقبال ته بې خندلي دي
زه خپلو غمو ته نا خاپي په خندا شوی یم

بي تودوخي مجلس

زه دخپل زړه په دردونو نه پوهېږم
خلک خاندي خپل تقدیر ته زه ژرېږم
په مجلس کې حرارت د پرون نشته
هره ورځ چې نوې کېږي زه سرېږم
حریفان په چیغو چیغو تظاهر کړي
ساقی خاندي په دې وزه زه شرمېږم
په مجلس کې چې د مینې مستي نه وي
په تش میو نه گرمېږم نه مستېږم
ساقی جام او پیمانې دې بېرته واخله
زه گوسې د جوماتونو ته ستېږم
هلته لري به یوه ځانته ډېوه بل کړم
پت دننه به په زړه کې ویلي کېږم
گوندي وي چې په گوشه دانزوا کې
یوې پا کې تمنا ته وخنډېږم

لنډ ژوند

که لوگی شي زما د ژوند بيخ و بنياد
زړه به سور نشي ددې بنکلي جلاد

دا چې يار ما د هر گل عندليب بولي
د غماز په خوله يې کړی استناد

دا سند زما د وفاندی نوڅه دی
عشق مې سوخي او زه نه کوم فریاد

زما او يار ترمنځ چې سل پردې پرتې وي
د قبول غور. ته به څنگه رسي داد؟

په ناکامو لارو بوتلمه خامانو
په عبث کې رانه عمر شو برباد

کاشکې دا بې خونده عمر مې بدل وای
په يوه رپ لکه برېښنا مگر آزاد

خاندي لېونی

خاندي لېونی چې په جنون کې به لاڅه وي ؟
گوره چې د عشق په موج خون کې به لاڅه وي ؟

مست چې د ساقی په یوه عتاب پیاله نسکوره کړه
خدازده د زاهد په شېخون کې به لاڅه وي ؟

خام په یوه جلوه د ترکونازبې سده کړی دی
گوره چې د مینې په تړون کې به لاڅه وي ؟

مورته له زړونه لا زاره غمونه پاتي دي
خدازده چې د عصر نوي یون کې به لاڅه وي ؟

تورې چې په سپینه ژبه سردانسان لري که
گوره د اتوم په سره لړمون کې به لاڅه وي ؟

سرزما د قوم همپشه نوروته خاورې شو
آیا چې په برخه د پښتون کې به لاڅه وي ؟

خوڅې زلزلې بیا دنړۍ په تناوونو کې
گوره چپاوونو د گردون کې به لاڅه وي ؟

دا کوچنی څاڅکې

څه کوي دا سره کوچنی ورېځه له آسمان سره
څه غواړي ډومبسکی (۱) له موجونو دتوفان سره

ولي دا مجبور بشر نارې دآزادۍ وهي
څه دي د لاس ماتي دمړوند له امتحان سره

نه نه اې شاعره! ته وهمونو غولولې يې
گوره چې لا څه کړي دا مجبور له اين وآن سره

دا ماشوم ډومبسکی په وهمونو کې اسير ندی
دا بڅرکی ورېځه سپکه نده له آسمان سره

دې وړو ته گوره په واره نظر ونه گورې
مل که يې قطره نه وي نو څه دي له توفان سره

دا وړې قطرې به عالمونه لاندې باندې کړي
يو که شي له ميل دمکان او دزمان سره

مه اخله نظر بلند نظره له دې ټيټو نه
سپک به دې شي وزن د جگوالي له ميلان سره

د قافلو هادی

باز دهنـدو کش یمه اتل دلـوړو غرو یمه
ننگ یمه، غیرت یمه، بخر کی د پښتو یمه

رپردي زما له توري ددښمن زړه لاپه قبر کې
اوریمه، توفان یم، محرک د زلزلو یمه

ولس لرم، وطن لرم، ماضي او مستقبل لرم
بهنده تاریخ یم، مؤلد د حادثو یمه

لاس د تجاوز ته د هیواد په هره پیڅه کې
تدریم، سپلا ب یمه، برېښنا د آسمانو یمه

توره د غضب یم دښمنانو ته
خپلو سره خپل یمه شکره د شودو یمه

خوک یمه؟ سپایي د آزادی او افتخار یمه
زوی د لوی افغان او قهرمان د معرکو یمه

نوي ژوند ته لار کوم له نویو ارمانو سره
خوان یمه، افغان یمه، هادي د قافلو یمه

خوانانوته

په دې باغ کې نه قمري شته نه بلبل
نه یو بوټی دگیاشته نه دگل
نه دژوند سندرې خپږي له ربا به
نه دچاپه چاڅندا شته نه ژړل
په ترمیم ددغې وړانې میخانې کې
لاس مات شوی دتاریخ او تحول
ساقی مالره یوهسی می تیار که
چې پې هېر کړم که تړل وي که وژل
هغه باغ چې دباغوان له وینو روغ وي
هلته نه بنایي مستي او نه څنډل
گلان ندي دغه وینې دباغوان دي
چه هر لوری ترېنه خپږي جل او بل
دبلبل دطبعې ساز کله منی شي
په دې جاله دفساد کې اوسېدل
هره ورغ کام ته راخرمه تباهي ده
یا زندان دی، یا څنځیردی، یا تړل
دغه زور زور چې وطن یې ویران کړی
دا د ځوان نسل طاعون او یا اجل

چونغر _____ سليمان لايق

دا بوډی چي په افسون د تېرې ژبې
وينې زېښني داوولس په چل او ول
خو په توره لري نشي له وطنه
وطن کور داستبداد دی يا غوجل

دوطن خوانان به هېڅکله بنیاد نشي
خو ونه مني په وينو لمبېدل

توفانی ژوند

لېونی کړمه ارمانو ارمانو
خان غولوم په ترانو ترانو
د بنکلي عرقوم په پیمانو پیمانو
رقيب ظالم او زورور دی ځکه
يار لټوم په بهانو بهانو
د محتسب او د مالا له وېرې
شپې تېروم په ويرانو ويرانو
اې د قوت مغروره مه سپکوه
رندان په څيري گړپوانو گړپوانو
پارانو ژوند په شرو شور کې بڼه دی
لکه څپې د توفانو توفانو
يارانو مړ شوم دمستی له زوره
ما گرزوي په ميخانو ميخانو

د عصر لورته

ستا په هره کـرشمه کې نوی سوز او نوی ساز دی
نوی درد دی، نوی شور دی، نوی طرز او نوی راز دی

ستا دې نوي سوزو سازته بې تعبیره شوو شعرونه
ځکه ستا دا زلمی حسن له زړو نه بې نیاز دی

نه دې زلفې په ملا زانگې تر ورنو او زنگونو
نه دې سترگې تورې کړې نه دې ستر کې اعجاز دی

نه دې رم تپـروته ورته ، نه دې چم هغسي شان دی
نه دې هسي وړانجام دی، نه ده هسي وړ آ غاز دی

اې دنوي عصر لورې ، چې ساده یې سر تر پایه
په دې واړه سادگی کې دا څه رنگ او څه انداز دی

دعصر لور

ای دنوي عصر او زمانې لورې!
خه غواړې او چاپسې آواز کوي؟
ای دهندو کش دلورو غرو زر کې!
بیا خه ابتکار او خه اعجاز کوي؟
زړه دې راته بنکاري نوی شور لري
حکله کرشمې د سوز و ساز کوي
دود داسارت تالا کول غواړې
نویو ارمانونو ته پرواز کوي
عصر او زمانه واره غورونه شوو
ته چې د دردونو امتیاز کوي

ستا لپاره...

زه چې تل د ژوند ترخو غم—ونو ژړولی یم
زه چې نا کامیو بدمرغی—و کړولی یم

زه چې خپلو هیلو کباب کړی عذاب کړی یم
زه چې هر ظالم لکه یتیم غونډې وهلی یم

زه چې دهر مار او هر زمري د خولې طعمه یمه
زه چې هر نامرد د جفاغشو ته تړلی یم

زه چې لکه دروی د هر شپون ترجماني کوم
زه چې هر محروم خپلو دردو ته غبرولی یم

زه چې د قام فقراو ناپوهي د سپلني په شان
هره ورځ په تبغنه د تورونو اړولی یم

زه چې د ناوړه زمانې په هره لوبه کې
سل وارې په مخ باندې لوېدلی درېدلی یم

ما داهمه واړه ستا په مینه کې زغملي دي
اې گرانه هیواده! ستا لپاره مې منلي دي

د مینې ژړا

په ما تنګ کړل زمانې سحر او شام خپل
ته اې مسته ساقې مه سپموه جام خپل
د بلبلو چغېدو ته سوخم سوخم
چې ویلای شي گلونو ته مرام خپل
دا چې شورا او شاعري یې را نصیب کړه
زه په خپلو سترگو گورم سرانجام خپل
د ډېوې او بنکو ته ولي حیران گورې
عشق له خپلو لمبو اخلي انتقام خپل
چې د مینې په ژړا یې آموخته کړم
ما اخیستی له غمونو نه انعام خپل
تر هغو به خپلې او بنکې پا کې نکړم
خو له خپلو او بنکو وانخلمه کام خپل
گوندي یار له درانه خوبه را بیدار کړي
مالېرلی د سپېدو په لاس پیغام خپل

کاشکې زه عاشق وای

کاشکې زه عاشق وای دیار وره ته مې ژدلای
ما ورته ژدلای، رقیبانو را شړلای
ما ورته له سترگو مرغلرې بهولای
دې راته خندلای، په خندا یې خورولای
زه په وچو دښتو او کمرو کې پسې تللای
دا لکه هوسی زما له سیورې ترېدلای
ما لکه پتنگ دا په شغلو کې لټولای
دا زرینه وړانگه وای او نه نیول کېدلای
ما لکه ساحل وای خپله غېږ ورته پرانیستی
دې لکه خپه هره شېبه په مخ وهلای
کاشکې دا پښتون زړه مې یوې پېغلې تمناته
گونگ وای له حیرته لکه پانه رپېدلای
کاشکې دیوې مستې په زلفانو کې وپښته وای
باد دسباوون دیار په شونډو رپولای
هر څه چې وای وای دې خو له دې سکونه خلاص وای
لیږ څه خو خېدلای، کړېدلای، چغېدلای

پنتانہ

زنداني آشنا ته (۱)

بوی دکباب جگ دی له گوگله دیارانو
بیا چپرې چا زره ایبسی په اور د انقلاب
خوځي داجمل په زولنو کې د غیرت چیغه
عقل د پښتون ته ور کوي نوی شتاب
زوی د آزادی د انقلاب دمور په تی پورې
لولي په خاپورو کې د سرو وینو کتاب
اېل به زمانه شي خامخا همدغه طفل ته
رسی به دا طفل مرحلې ته د شتاب
دواړه د بنمنان دي پاکستان دی که فرنګ
توره خوشې نکړې چې شو پاک نشي حساب
خلاص به ترېنه نشي اې پښتونه په زاریو کې
گرزي په خاشاکو کله مخه د سپلاب
سر د استعمار د مار پخوا تر چیچو وځپه
وخوځه لا وخت شته خپل سنگر که انتخاب
گلې زلزلې کره دد بنمن په زندانونو کې
کوز کره د غاصب زره ته د تورې اضطراب
جار دې شم، صدقه دې شم، قربان دې شم
پام کره خوشې نکړې سره کړی د انقلاب

۱- دا شعر هغه وخت ویل شوی چې د پاکستان حکومت د پښتنو د سیاسي مشرانو د عمومي گرفتاری حکم وکړ.

وروستی خبره

نا مېنده زړه مې انتظار باسي
ما غزه مې جور دخمار باسي
ستړی ستو مانه آزرده مړوند مې
جفا درزم او افتخار باسي
زړه چې درد من شي خونارې به وهي
سېلاب چې و خوځي خولار باسي
در قیبانو سر په سر ظلمونه
موز مرحلې ته د قمار باسي
ساقی راواړوه کاسې د میو
نېشه مې تمه د دیدار باسي

اې له عالمه آزرده پښتونه
اې ویر خپلې غمزده پښتونه
پخپل وطن کې د پردو مزدوره
د آزادی په نوم برده پښتونه
ستر گې لمبې وهي چې تاته گورم
اې غولېدلې اې ساده پښتونه
د ژوندانه له سیره پاتې شولې
په درانده خوب کې بیهوده پښتونه
کله به پاڅېږې منزل به کوي
اې د مرگي په خوب ویده پښتونه

چونغر ————— سلیمان لایق

په زولنو کې به حیات څه وي
داسیر قوم به صفات څه وي
سر چې جنون د آزادی نلري
د داسي عقل به نجات څه وي
که کام بې عقله ، بې شعوره وي نو
فرق به د زهر او د نبات څه وي
په غلامی کې به پښتون څه کوي
ددې پښتون به ثمرات څه وي
آیا پوهېږې د وطن بچیه
چې په پرده کې به نیا ت څه وي

له زمانې سره یوځای

تگ چې له شتاب د زمانې سره همراز نه وي
ژوند کې چې دردونه نه وي، سوز نه وي گداز نه وي
چېرې چې میلان پورته آسمان ته د پرواز نه وي
ولس سره چې لار نه وي، انجام نه وي، آغاز نه وي
داسې یوه فضا کې د خپل ځان خاورې کول خوشي
درد خوشي، آرزو خوشي، د فکر خوځول خوشي

ځوان لره چې ننګ لري د سرفدا کول څه دي
تورې د پښتون ته د کړيو ماتول څه دي
عقل او تدبیر ته د کامونو خوځول څه دي
خلکو ولسونو ته د غرونو لړزول څه دي
سر که چېرې سر وي خو نشان د افتخار دې وي
ننګ دې وي، غیرت دې وي، دتور و یادگار دې وي

اې گرانه پښتونه چې ماضي او مستقبل لري
بهنده تاریخ سره نړۍ ته راوتل لري
پام کوه بیدار شه چې په مخ کې لا منزل لري
حق ثابتول لري، دتور و خوځول لري
ستا ژبه، تاریخ او بېل هیواد واقعیت لري
ستا ادب او دود ځانته وجود او حریت لري

ته څنگه زغمای شې چې مریې شې له پښتو سره
خرخ شې له ولس او له تاریخ او له زانگو سره
بېله خپله لار کړې له پلرو او له نیکو سره
نه نه، داسې ندی، ته پښتون یې له پښتو سره
ستا په غرو کې نغښتي زمانې غټ قوتونه دي
ستا له خمپرې سره اخشلي توفان نونه دي

پام کوه زلمیه چې نړۍ په خوځیدلو ده
لر او بر کمرې دغلامۍ په ماتېدلو ده
عقل دانسان ته زمانه په رپېدلو ده
نور د آزادۍ نه بندگي په کتېدلو ده
ته داستعمار پاره وگرانو غولولۍ یې
واک یې در نه وړی په نطفه کې یې وژلۍ یې

د آزادي وړمه

شپه دخپلواکي وه په چمن کې نخښدمه زه
مست ومه بېخوده هرې خوا ته ړنگېدمه زه
لاس مې لگولې وو دستور په زري خنډو
ورو ورو له سپوږمۍ سره اسمان ته ور ختمه زه
غلی مې نظر د تپې شوي پښتون لور ته، ته
پټ د زړه دننه، پخپل اور کې سوځېدمه زه

زړه ته مې خپه خپه غمجن شاني آواز راته
جوش د خوشالي کې مې غوږو ته نوی ساز راته
شپې سره سپرې وږمې راوړې بوی د وینو و
روح د ابا سین خڅه یو نوی سوزو ساز راته
ستورې ځلېدل او شپه روانه په بنار باندي
ما ته د اجمل له زړه نه هسي یو آواز راته:

اې د آرزو گانو، امیدونو او اسرو ربه!
وسپره او وسپره، زما دردونه وسپره!!
اور مې که، لمبه مې که، ایره مې، لوگی مې که
وسومه او وسومه، زما اورونه وسپره
لیک بندي، وینا بندي، لیدل او اورېدل بندي
لاس د آزادي نه دا چار خپخ بندونه وشپره

چونغر ————— سلیمان لایق

خوان یم هوشبرم ، ددې لارې قرباني مې که
اور را باندي بل کره خو مشعل د آزادي مې که
شورا که ، وفاراکه ، مستي را که ، گرمي را که
سپل د آزادي مې که ، قوي او توفاني مې که
باد مې که ، برېښنا مې که ، خپه مې که ، درياب مې که
فخر د جهاد را که ژوندي جاوداني مې که

بې له آزادي نه داژوندون څه دی جهان څه دی؟
نوم د سړيتوب او د شرف او د وجدان څه دی؟
توره ترژمی د اسارت چې غورېدلې وي
هلته فرق د خره او دغوايي او دانسان څه دی
بل که يا څراغ د آزادي چې شريف ژوند و کو
وسوځه يا مازما د ژوند دغه سامان څه دی؟

وينې مې را اېشي په رگو کې ستنېدی نشم
هیلو سر اخیستی زه مخ ته درېدی نشم
مې مې په ځنځير کې د کړيو ماتول غواړي
نور په دې ننگينه اسارت کې اوسېدی نشم
مات کړه ځنځيرونه کنه گډه به محشرونه کم
بوی د آزادي را باندي لگي تمېدی نشم

د آزادی شپیلی

اې شپیلی خوزې شپیلی زما د ترانو ژبې
 اې درتل شویو، غچل شویو او سپلو ژبې
 اې د کاروانیانو، لېرینو او اوښنو ژبې
 اې په تورو شپو کې د چوپیا د عظمتو ژبې
 اې د عوان شپونکې د بې تعبیره ارمانو ژبې
 اې د بې پناهو یتیمانو د سلگو ژبې

نن د خدای لپاره زما د زړه پاسباني وکړه
 زما د مضطربو ترانو ترجماني وکړه

اې شپیلی خوزې شپیلی زما دردونه ووايه
 ووايه چې سوخم دا رسوا دردونه ووايه
 وې بنیه هغو ته چې آرزو لري احساس لري
 یو یې سه افشایې کړه دا پت رازونه ووايه
 سوخي مې رگونه د دردونو په سازونو کې
 چېرې کوم درد من ته دا رنگین سازونه ووايه

ور دې کړه نغمو ته بیا رنگونه د دردو زما
 ور دې کړه دردو ته بیا خوزوالی د نغمو زما

سوخي مې هډونه یو علاج زما د دردو وکه
 یوه ښکلې چاره زما د سر کشو ارمانو وکه
 زما له فریادو سره ملگرې کړه نغمه خپله
 وینس که دغه خلک یو تدبیر د پښتنو وکه

چونغر ————— سلیمان لایق

دې جامدو غروته حرکت ورکه، قوت ورکه
زمور سره ملگری شه مالاتر دزلزلو وکه

پر پرده دتیري او تجاوز سنگرې ماتې شي
پر پرده چې دظلم او استبداد ککرې ماتې شي

یوسه زما دردونه زماله بلنده لمبو سره
زماله تندریزو خوځوونکو ترانو سره
وې غبروه، وې رپوه، وې خوځوه، وې لوله
زماله خون شریکو خپلو ورونو پښتنو سره
زماله گرپوان خيرو، پښولوڅو بوټینو سره
زماله بې پناهو، بې ټاټوبو او بښنو سره

ورشه دپښتون قام له دې غرو رغونو پاڅوه
یو حل داویده زمري له دې خوبونو پاڅوه

خوب نه که راوینس شو په زلزل به زندانونه شي
لژنده په وینو کې واټونه او بناړونه شي
جوړ به هري پوراومونت گمري کې محشرونه شي
مات به په پښو د انقلاب کې غنځیرونه شي
اوبنکې د مظلوم به بارانونه سپلاوونه شي
غبر د آزادۍ به توفانونه تندررونه شي

لوبې سختې ندي غیرتمنوته له سر سره
سر غوڅ شوی بڼه دی نه دنورو له افسر سره

اې شپیلې دا اوبنکې زما په مخ باندي شعرونه دي
دا زما د دردونو ویلي شوي تعبیرونه دي

چونغر ————— سلیمان لایق

زه پښتون یم اوښکې مې د یاس د ژړا ندي
دا زما له احساسه راوتلي پیغامونه دي
نه زه غلط شوم دا سرکشه توفانونه دي
چوب به کړي دښمن دا نافرمانه سپلاوونه دي

سم به کړم داسپل دښمن داستعمار په کور
یعنی دغاصب د دبدبې او اقتدار په کور

درد زما، آرزو زما، اسره زما، ارمان زما
دا ښکلی جهان زما، دشعر گلستان زما
عشق زما، وفازما، اولاد زما، بنیاد زما
واړه دې قربان شي تر آزاد پښتونستان زما
هر داغ دسینې به مې دگلو غوټې و سپري
دا دغم نړۍ به شي جنت زما بستان زما

چېرې که برېښنا دآزادۍ پښتون ته و خنډل
چېرې که پښتون داستعمار په وینو ولمبل

یو سه زما سندرې دپښتون د انقلاب پلو
اې خورې شپېلی د انقلاب او اضطراب پلو
زه له دې بې خونده عافیه بېزار شوی یم
بومې زه دتندر، دتوفان او دسپلاب پلو
ډال مې که، خنجر مې که، سنگر دمعرکومې که
رب دپاره بومې زه دوینو دتالاب پلو
ژرنده دآسمان مې که دسر په کاسه وگرزي
زه به گام اوچت کړم دمیدان دامتحان پلو

دا زما قسم دی چې به مرمه له پښتو سره
یا به آزاد ژوند کوم له ټولو پښتو سره

د آزادي لار

سترگي بيا يپتابه شوې تما شوته
قلم بيا غغلي له شوقه ترانوته

بيا په شونډو رابهرې موج د مينې
بيا مي زړه لکه ماشوم ژاړي ليدوته

د چمن هره گيا تر گل تازه ده
چې مخ بردي د بنکلو نجونو قدموته

زړه مي بيا د چا د زلفو په دام کېوت
چې رپېرې لکه پاڼه ننداروته

سربازي دعا شقي لومړی مزل دی
مې مې ځکه پارېدلی هنگاموته

د وطن بوټي ځوانان، کاني او پرېني
په نڅا دي نويو نويو ارمانوته

د ځوانانو په اسرو او امېدو کې
سر جگ کې زما شعر اسمانوته

دهيواد خاوره به جوړه د جنت کېو
که غوړ کېرېدو ددې عصر زمزموته

دهيواد ځوانان دې هله افتخار کېي
چې لارو باسي وحدت د ولسوته

چونغر ————— سلیمان لایق

سر به خه کوی چي ننگ غیرت یې نه وي؟
لاس به خه کوی چي مات وي خو خېدو ته؟

هغه لاس او هغه سرد افتخار دي
چي په مخ عي سر منزل در سپدو ته

خوانه گوره چي فرصت در نه لار نشي
توري ندي پا کېدو او خېرېدو ته

زمانه په هر قدم امتحان غواړي
لاره باسي خونړيو زلزلو ته

آزادي د زړورو ملک او مال دی
په زاریو ور کېره نشي ملتو ته

نېکمرغي دهغه چا دشملې گل دی
چي سر کېردي دخوني زمري غا بنو ته

د افغان هیواد ه ټول ملت ولاړ دی
غېره پرانیزه چي پرې دې وزو پنبو ته

ستا تر هر بوټي به سل ځله قربان شو
خو چي وینه د پلرو راخي رگو ته

که زموره سراو مال هم پکې لار شي
لار به پرانیزو پیاوړو نهضتو ته

سر به جار کېرو ستا تر هرې لوېشتي خاورې
که محتاج شي قربانیو د سرو ته

چونغر _____ سليمان لايق

دغليم سترگي به وباسو په گوتو
که کږې شي ستادلورو غرو سروتو

که تاجک، که هزاره دی که پښتون دی
ارمانجن دی ستاځلانده ورځو شپوته

په ډاگوبه دې دگلو توفان جوړ کړو
په لېموبه لاره وکړو په مځ تلوته

واړه یو یو، امتياز راسره نشته
یوتر بله قربانېږو رسېدو ته

دافغان ولسه ورور اوسې تر تله
زیان دې مه رسه وحدت دوسو ته

لويه لوره هندوكشه

لويه لوره هندوكشه   د شاهين او باز وطنه
 دهلمند او آمو پلاره   د توفان او سپل مينه
 داشياد غرونو تاجه   د پښتون د قام عدنه

آخوا، دې خوا، ستا په تروورېڅې لږې راتاو پري
 يا د پښت د قام غيرت دی چې په تابا ندې غور پري

دهلمند په غور ځنگو کې   د آمو په توفانو کې
 د کوکچې په نارو چيغو   د اټک په سپلاوو کې
 د مرغاب د سين په موج کې   د هري په ترانو کې

ستا د لوړو کانو پر بنو يا داستان ياتراني دي
 يا د پکت د قام د تېرو په وياړنه افساني دي

ستا په لور چې مې نظر شي   له غېرته لېونی شم
 ستا د ترو له جنونه   په غرو گوزم غرخنی شم
 د غيرت لمبې راتاو شي   ستا په پښو کې سپلنی شم

په تا وياړو، تا به ساتو د پښتون تير سنگره
 د تاريخ د باغ بنايسته، د دښمن مخ ته سپره

چونغر ————— سلیمان لایق

ستا له شا او خوا روان دي   نهضتونه په خپو کي
غواړي نوی پښتون جوړ کړي   ستا په پښو او قدمو کي
ستا دمست باد له جنونه   ویني اېشي په رگو کي

دا چې وزی زما له خولې نه، نه پوهېږم ترانې دي
که زما په سوي زړه کې، ستاله عشقه زلزلې دي

خانده، فخر کوه، ویاړه   را روان کړه سپلاوونه
په غبرا کړه پښتنو ته   د ژوند نوي ربابونه
چې کړم دک دستاله عشقه   نوي نوي کتابونه

ویاړه ویاړه چې راغلی په پښتون نوی شباب دی
په هر فکر او هر نظر کې نوی نوی انقلاب دی

د کوکچې په غاړه

د بڼکلي بدخشان په پسرلي کې له هر لورې
د گلو په خپو کې د بلبلو هنگامه وه
د عشق او د بنايست او د بڼکلا په فيض آباد کې
د ستورو ، د آسمان او د پېروونو ننداره وه
د لعل او د لاجبر ، او د سرو زرو په وطن کې
روانه يوه له سوز او درده ډکه ډرامه وه

له موجه د کوکچې نه راوتلې زلزلي وې
د تورې شپې په زړه کې د لمرونو نشانې وې

د بڼکلي طبيعت او بنايسته آسمان دلاندې
په ساپه ، بې غباره ، جنتي غونډې هوا کې
د غرو له لوړو شوکو ، د گلونو په غورځنگ کې
د مست او لېوني سين د موجونو په گډا کې
د باد له ترانو سره چې ستاخي د پامېر و
د ژوند په زمزمو کې ، په خندا کې په ژړا کې

د سپل په خپر راغلي له هر لورې افسانې وې
د گران وطن د خلکو هېرې شوې خاطرې وې

له باد او له ورمو سره موجونو د کوکچې ته
راغلي له پامېره داستانونه د توفان وو
د واورو په اوبو کې يو جهان د خاطراتو
له لوړه هند وکشه بدخشان ته را روان و

چونغر ————— سلیمان لایق

په هره ترانه کې چې کوکچې به سر کوله
کشل سوی په خوړو خوړو نغمو کې تللی شان و
ویدې په هره پاڼه کې پېړۍ او زمانې وې
په تېرو زمانو کې د پلرونو خاطرې وې

له بلخه، له هری نه، له زرنجه، له بامیانه
له هر لورې راغلي افسانې وي په ورمو کې
بنايست و، پاکه مینه وه، وحدت د پر گنو و
تاریخ تېه پرانیستې د زمان په گفتگو کې
په بهنده کوکچه کې چې راوي د هندو کش ده
درام د کنشکا و بنودل شوی په موجو کې
را غلي فیض «آبادته» د یو والي قافلې وې
د ټول افغان ملت، د پاڅېدلو زمزمې وې

په زړه کې مې له درده یو توفان په خوځېدو و
په یوه شاخکي د وینو کې جهان په خوځېدو و
ژوندی تانده ورمه، له اې خوا دې خوا چلېدل
زلمی او منور افغانستان په خوځېدو و
د عصر په خوړو او خوندورو پیغامو کې
له جرمة تر پامېره، بد خشان په خوځېدو و
د تالندې په چیغو کې، دنوي ژوند نارې وې
د نویو یرغلونو د لامونو هنگامې وې

راغلي دې محفل ته له هر لورې شاعران وو
زموږه د پښتو او پښتنوالي راویان وو

چونغر ————— سلیمان لایق

شیدا و، ما شوخپل و، دختکو کورنی وه
ټول شوي په ویاړنه دبابا عبدالرحمن وو
زمونږه په خو بونو، غفلتونو یې ژړا کړه
له سترگو یې داوښکو سپلاوونه را روان وو

په شونډو درحمان کې د دردونو زمزمې وې
تاو شوې په غیرت دپښتوالې کې لمبې وې

خوبونه کله کله ربه خومره خوندور وي
یا بنایي چې زمونږه په دردو باندي خبر وي
یادا چې زمونږ په هیلو او ناپایه هوسو کې
د صبر اوسر بازی او د وفادغه اثر وي
یا فصل د بهار به د گلونو په توفان کې
راوستی زما خیال لره بدل غوندي نظر وي

سباله خوبه پاڅېدم نه چنگ او چغانې وې
نه ښکلي فیض آباد کې د جشنونو نشانې وې

د وړکتوب ارمان

بېړۍ د ژوندا نه مې د گرداب په لورې درومي
خبرې مې د موج او د سپلا ب په لورې درومي
بنا مې د آمالو د خراب په لورې درومي
د درد او بدمرغۍ او د عذاب په لورې درومي
نظر مې غلی غلی د کتاب په لورې درومي
د درس او مدرسې د اضطراب په لورې درومي

بزگروای، بې خبر وای، پراخې د بنتې مې کرلای
د غرو د خو کو شپون وای، وري او مېرې مې پولای
مزدور وای په غرمو کې مې ډېرې ماتولای
بندی وای په زندان کې مې مېچنې گرزولای
خو کاشکې د قلم په ژبه نه وای پوهېدلای
د ژوند دراز کتاب مې هر گز نه وای اړولای

شپېلۍ چې د شپانه د غرو په تړو کې غږېږي
آواز چې د اوښبه په پراخو د بنتو کې خورېږي
لنډۍ چې د بزگر له ساده فکر نه راخپږي
کوچیان چې د کیردینو په اړخونو کې نڅېږي
افسوس مې له دردو سره له زړه نه را خوځېږي
له اوبنکو سره گله شي تورو خاورو ته بهېږي

چونغر ————— سلیمان لایق

نا یا به هلکتوبه چپرې لارې چپرې لارې
په تپرو ورغو شپو کې چپرې گرزې څه شی غواړې
په هیرو زمانو کې په چا خاندې په چاویاړې
غمونو ته دې پرېښو دم پخپله رانه لارې
په سترگو کې مې گرزې کله خاندې کله ژاړې
ورو گامونه اخلي د تاریخ لمنه نغاړې

احساس مې غلی شوی د ما نیو په اړخو کې
ایمان مې خیرن شوی په درواغو سلا مو کې
بې خونده، بې مزې شوم، په چوکیو په مېزو کې
پښتو مې ورکه کړې په فاسدو طبقو کې
اورونه دې سوځل کړي په موټرو په قصر و کې
گران شوی ماته ژوند دی په دې خلکو په سپرو کې

سپوږمې مې مزه نه اخلي د گلو له وږمو نه
غورونه مې خوند نه وړي درباب له ترانو نه
احساس مې پردی شوی د بنایست له پلټو نه
رتلی یم د ښکلي طبیعت له نندارو نه
شعور مې ستومان شوی د دې عصر له پیرو نه
خیال مې مرور دی له دې نویو شازلمو نه

چونغر

د چونغر ترانې

چونغر د لایق د شاعرانه الهامونو لومړنۍ زانگواو د باختري آریایانو له تاریخ سره یو تړلی غردی. «سرخ کوتل» چې د کوشاني دورې د مکشوفه ودانیو او ایرانوونکو تاریخي آثارو له کبله دنړۍ په لرغون پېژندنه کې ځانگړی ځای لري دهمدې چونغر په لمنه کې پروت دی.

چونغر د جغرافیايي موقعیت له پلوه د بغلان د ولایت د پلخمری په ولسوالۍ کې، د غوري دشني ناوې لوېدیځ ته، شما لا جنوبا غوړید لی دی. د لایق داستو گنې کلی «بالا دوری» د کرکر د غرونو د لړۍ په لوېدیځو لمنو کې، چونغر ته مخامخ پروت دی.

پر طبیعت مین لایق د زده کړې په دوران کې، درخصتی وختونه پنخپل کور کې تېرول چې مخامخ چونغر ته پروت و. هغه د کور له خلاصو کړکیو څخه په بیلا بېلو موسومونو کې د چونغر د کمال او جمال مختلف حالات څارل او احساس او الهام د خپلولو له لارې یې د ژبنيو تصویرونو د جادوگر هنر تجربه پخوله. په دې کې چونغر د پوونده پښتنو له منځه دغه راڅرگند شوي شاعر په ځان کې را ونغاړه او هغه یې دخال او خط د ستاينې له محدودې دایرې څخه را ویوست او د طبیعت ناپایه سمندر ته یې ور تپل واهه. دهغه په ژبه یې دستورو، سپورمۍ، غرونو، سهمجنو شپو، توفانونو، او دوریځو د غور ځنگ سرودونه جاري کړل. هغه یې په ماښامونو او سحرونو کې ولمباوه او د زړه په سړیې دانسان د مینې داغ ور کېښود او په دې ډول یې هغه ته د عاشقانه فریادونو او له انسان او طبیعت سره د ناپایه لېوالتیا ژبه ور زده کړه. شاعر په چونغر مین شو او په هغه کې یې دخپل وطن بې سارې طبیعي ښکلا او د تاریخ ایراوونکې خوارق احساس کړل او

چونغر ————— سلیمان لایق

داسي په چونغر کې ويلي شو چې د عمر د کمال په پورې کې هم لا په هغه کې ډوب دی.

امین «افغانپور» چې له لایق او دده د آثارو له روح او جوهر سره تر هر چا ډېر بلد او محشور و، ویل به یې «... چونغر دلایق د شاعرانه الهامونو «طور» دی، هغه دارادت له مخې، دخپلوشاعرانه الهامونو لومړنی اثر ددغه ستانه طور په نامه، ونوماوه. «خو د چونغر له ۳۲ ترانو څخه یواځې ۸ ترانې په لومړني دفتر کې چاپ شوي دي. له پاتې ترانو څخه ۱۲، ۱۳، ۱۸، ۱۹، ۲۱، ۲۲، ۲۶ او ۲۷ په «کیردی» کې (چې دافغاني زلمیانو په همت د باندې خپره او وطن ته په پټه راوړل شوی وه) چاپ شوي وې.

لایق وايي چې ناخپرې شوي ترانې دده دنا خپرو شويو شعرونو له یوه بل دفتر «سپېدې» او له ځینو نا بشپړو داستانونو او دده دیادداشتونو له ځیني دفترونو سره چې ده د خوندې کولو په مقصد د گوند په مرکزي کمیټه کې خپل دفتر ته را لېږدولي وو، د ۱۹۹۲ کال د اپریل په مېنښو کې د کارمل دپلویانو له لورې چې د شمال د ائتلاف په ننگه کې درېدلې وو، لوټ شول او لا تر اوسه دهغوی لورې نه دی معلوم. په هغوی کې د اسحق ننگیال یو اوږد شعر چې ما ته یې د نظر او سمونې لپاره سپارلی و او دده د فکري لورې او سبک تر ټولو اوچته نمونه وه، هم الونیا شو. لایق وايي کېدای شي چې نوموړې ترانې یا دهغوی یوه برخه دده په نورو یادداشتونو کې چې ده دبحران په شپو ورځو کې دلته او هلته د احتیاطي کاپي گانو په توگه خوندي کړي وې، را پیدا شي، خو په داسي يو احتمال باندې ډاډه نه دی. داوه د چونغر د ترانو او د چونغر د شعري دفتر د نومونې په باب یوه لنډه توضیح چې دلایق د شعر لوستونکې هغه مطرح کوي. نور نو داتاسو او دا د چونغر ترانې:

لومړی ترانه

اې د کرارو چوپو شپو چونغر!
ستا د درانده سکوت بلاواخلم
ستا د چوپیا تر سلو ژبو جار شم
ستا د عظمت تپوس له چاواخلم

ته چې پېړۍ پېړۍ ولاړې د لته
ډېرې قصې او خاطرې به لرې
د شپې له ستورو او پېروونو سره
راز او نیاز او زمزمې به لرې

زه ستا د تورو تپو شپو په زړه کې
دنا پیدا دردو سپرل غواړم
دیوه ځوان شپونکې له دروي څخه
د سویو هیلو اورېدل غواړم

کله چې سترې شم د بناړ له چیغو
د سحر ستورې ته پیغام لېرم
دده په سپینو او زرې څڼو کې
ستا لوړو څوکو ته سلام لېرم

د تا په لوړو لوړو څوکو کې زه

چونغر ————— سلیمان لایق

د عشق او مینې ورک جهان لټوم
ستا په وریځو او په تالنده کې
د ابدې بنا یست نشان لټوم

کله چه زما د ژوند ډېره تپه شي
زما شعرونه به لا تا ستایي
پېړۍ پېړۍ به زما په مرگ وي تېرې
لا زما خوره به چونغر وايي

دوهمه ترانه

اې دنیکونو او پلرونو کوره!
اې درنگینو خاطر و چونغره!
ستا هره تړه د تاریخ پاڼه
اې دلر غونو عظمتو چونغره!

په دغو شا او خوا درو کې وایه
ستا شازلمیان او سر بازان څه شول؟
د هغو مړو لمبو ایرې کومې دي؟
د هغه اور سمندران څه شول؟

هغه بېباکه عا شقان چپرې دي
هغه د ژوند بڼکلي لیلای څه شوه؟
د تا د خاورې په قدم قدم کې
د عشق او مینې تمنا څه شوه؟

ستا په درو کې چې شاهان خوځېدل
اوس هلته هېره او مرگو خوره ده
ستا په بنارونو او ما نیو باندي
شگه او خاوره د قرنو خوره ده

هلته چې پیغلو به سوما څکله
اوس یا گیدرې یا لېوان گزري

چونغر ————— سلیمان لایق

د سرخ کوتل د ویرانو د پاسه
اوس یا غوایی او یا اوبنان گزوي

کلونه زغلي زمانه تښتي
او زه ستا خو کوته حیران گورم
د پسرلي په انتظار شومه زور
لا ستا په پر بنو کې خزان گورم

ستا په کراره او سپره فضا کې
چونغر زره مې خونارې غواري
د ژمي شپه کې چې سپوږمۍ خوره وي
شو دردوونکې نندارې غواري

دریمه ترانه

ای د بنکلا او د بنایست پلاره
ای د پیریو آسمانی چونغر!
زما د شعر په خپو خپو کې
لېونی شویه توفانی چونغر

کله چې ورېځي ستاله ترو خخه
را اوچتېږي قافلې تېري
سترگې زما د بدرگو لپاره
د مرغلرو قافلې تېري

د غوري سین چې نارې چيغې وهي
ستاد ستاینې ترانې وایي
د موج په ژبه د آمو سین ته
د تالر غونې افسانې وایي

ستا په سر ستورې سترگکونه وهي
زه وایم ما ته خه پیغام را کوي
زما نا کامو آرزو گانولره
یو خه تسل او خه آرام را کوي

راسره وغږېږه جار دې شمه
چې سخت یواځي او تنها یمه زه

چونغر _____ سليمان لايق

ديوي تودې نارې په هيله هيله
يوه لمبه د تمنايمه زه

ته خولابنه يې چې د کانې جور يې
زما زړه غوښه ده دردونه گالي
که د يوه شپون په پښه که خوځ لار شي
لايق يې دلته بيا غمونه گالي

څلمه ترانه

سترگې مې اوبنکو نه توفان خوځوي
توفان چې و خوځي خو لار باسي
چونغر څومره به مې زړه وايه
يوې نارې ته انتظار باسي

زما مغزو کې يوه غوغا خوره ده
رانه سپرې يوه څه اور راکړه
دا ډېوه گي د توفان توان نلري
ددې سا تلو ته څه زور راکړه

ستا په بادو کې يوه نغمه رارسي
نه پېرم څه وايي خو شور لري
له يخو يخو اوسېليو سره
يو سوځوونکي غلي اور لري

کله چې غم په ما غور ځنډ راوړي
ته زما په شونډو کې خدا خوځوي
زما په سترې او ستومانه زړه کې
مينه د ژوند او دبقا خوځوي

که ته د تېرو خاطر و پلار يې
يا دې په غېږ کې زمانې دي ويدې

چونغر _____ سليمان لايق

زما د شعر په ناپايه سين کې
د ژوند د فکر زلزلي دي ويدي

دا خاطرې او زلزلي به څه وي
که نوي سوز او نوی شور نلري
دپوړو ته هسي لوگيدل څه په کار
که د پتنه لپاره اور نلري

پنځمه ترانه

خه راروان دي نه پوهپر.مه زه
چونغره بيا دې په سر لږې بنکاري
د غم تر تورو تورو ورېځو لاندې
تمام بدن دې درې وږې بنکاري

گوره چې ورېځې تو فانونه نشي
ستا په لمنه بزگران پراته دي
د ساره ژمې د بادونو وړاندې
بر بنډه او وږي يتيمان پراته دي

هغه د شپون دلخو کور چونغره
طاقت د باد او د توفان نلري
خپرې ورېځې دې خورې وږې که
د ژمي زغم دې بېوز لان نلري

کله چې ته د واورو تاج کېږدې
ساره په خلکو ير غلونه کوي
د ژمي تېزه او بې شرمه سې لى
په بوټينو باندې ظلمونه کوي

کله چې واورې کروندې کړي پتې
زمون په مټ کې زور دکارشي غلى

چونغر _____ سليمان لايق

چېري چې غز د زورور شي پورته
هله خو تېره ده چې خوار شي غلی

لکه چې شپو کې د شپنو اورونه
د غره په شپولو کې لمبې وهي
زما نارام او مضطرب روح کې
ستا خاطرې هسې خپې وهي

که زمانې ستا سره لوبې کړې
ستا لور کمرونه که کلو خپلي
زما تنکي تنکي او نوي افکار
د کونډو رنډو او وسپلو خپلي

شیرمه ترانه

تبنتم له بنار اوله بناریانو شخه
چونغر غبر کي دې یوه حاله را کړه
په لوړو ترو او کمرونو کي دې
خپلو شپنو سره یوه تاله را کړه

هلته به مینه او وروري شي پيدا
مرض دلوث او دفساد به نه وي
تر هرې تیري او پیچومي لاندې
وېره د دام او د صیاد به نه وي

چې شپه خوره شي ستا په لوړو خوړو
زه به دزرکو ترانې اورم
یا به ورځمه په ورغالو کي به
د زاړه شپون نه افسانې اورم

چې رمې و خوغي سبا راشي
زه به له لوړو نه سپدو ته گورم
یا به د ځوان شپونکي نغمې اورم
یا به دسترگې راختو ته گورم

چې لمر را تود شي په کمرو کي به زه
دیوې خپري سیوري ته ځان رسوم

چونغر ————— سلیمان لایق

د چینې یخې او رنې اوبه به
سوي کوگل ته په امان رسوم

ما بنام به ناست یم په یوه لوړه گټه
له سره شفق سره به رازوایم
یابه د دروي او شپېلی په ژبه
قصه د زړه د سوزو ساز وایم

گرم به ، خاندم به، مستي به کوم
د غره له زرکو او هو سیو سره
غلام د هیچا د غرور به نه یم
خیرن به نه یم غور ما ليو سره

خپلو سپېخلو آرزو گانو ته به
بې خونده شوی شرمېدلی نه یم
دورور تر پښو لاندې کوو سره به
لوړو عایو ته رسېدلی نه یم

اومه ترانه

اې د بادو او بارانو چونگره
اې د بوليو او سپلورانگو
اې د تاريخ د تاراكو شهیده
د ویدو شویو عظمتو زانگو

کله چې گورم ستا سپروتو ته
لکه یتیم ماشوم ژړا راځي
په تورو شپو کې ستاله پر بنوڅخه
یوه آشنا غوندې نوا راځي

همدا نوا زما په مروایرو کې
یوه بې تعبیره شان غوغا خوروي
زما په ستړي او ستومانه زړه کې
یوه رنگینه تمنا خوځوي

ته څومره خوبزېې دپلرو وطنه
زما د خا پورو ورځو شپو وطنه
زما غوغا ستاله چوپیا نه پیدا
اې د الهام او ترانو وطنه

څومره به بڼه وای چې پخپله خوبڼه
د سین په شانې مې سفر کولای

چونغر ————— سلیمان لایق

په مینه مینه مې له هره عایه
ستا لوړو خوړو ته نظر کولای

د بېردانـو بېردې به نه وه
زه به وم عشق او آزادي را سره
د تا دمینه په نا پایه سین کې
وفا او هیله او مستي را سره

سوځمه سوځمه د رب لپاره
یو خوندور شاني پیغام را که
د خو دردونو د ویو لپاره
یو زرین مزی د الهام را که

اتمه ترانه

يو غمخپلی شان ځگړوی راځي
چونغرہ ستالہ شگو خاورو شخه
سړې سړې نغمې را رسي پسې
ستالہ بادونو او له واورو شخه

بنایي له سر د کنشکا شخه به
هوس د تخت او د ملکونو وزي
يا به حسرت د درست جهان دنيوو
دده له زړه نه په آهونو وزي

يا به په هغو ورارو بورو ژاري
چې ده يې ورونه اوزمن وژلي
يا به دهغو خلکو عذر کوي
چې ده په مينه د وطن وژلي

يا به د ژوند په بې ثباته دوره
اوس پس له مرگه افسوسونه کوي
يا به په تل کې دنمجنو خاورو
دورکو خلکو تپو سونه کوي

يا به له دې اوږدې چوپياوي په تنگ
زړه يې هوس دخو امرونو لري

چونغر _____ سليمان لايق

يا به له خاورو راوتل غواري
مينه رغبت به د قصرونو لري

نوي چپه

با غوان ته

خومره هوسپرم دې تازه تازه گلا نو ته
دې نويو غوانا نو ته
گوره اې با غوانه چې د تندې طاقت نلري
تا ندې يې نازکې دي

ساته يې خاطر تر خو چې لوی شې غوتی و سپري
لاندي رينبي و تپري
مينه د چمن يې په رگوپلو کې پلنه شي
بيا گوره توفان درنگ

خوانه يې پلوخي او اغزي او غوئان لري که
دا دنمندان لري که
پرېژده چې آزاده هوا چم دجلوې ونبسي
دې بنکلو گلا نو ته

کله چې د گلو په خپو کې چمن و خاندي
يعني وطن و خاندي
بيا دې زمانه په موره هرڅه چې کوي کوي
بل ارمان به نلرو

پیغام

تېر به شي کلونه ، مگر نه به شي
زما دغه رنگینې ترانې هېرې
محو به شي گور زما
کلی زما کور زما
مېر به نشي اور زما
تل به زه غږ پر مه شعرونو کې له کام سره

دا دبېدردی او نا پوهی خپې
زما هنر او مینه غرقوی نشي
تل به دافغان بچي
پورته دبامیان بچي
بنکته دسیستان بچي
لولې زما سندرې له آغاز او له انجام سره

زما ولس به یوسي هیوادونو ته
زما د ترانو بنکلي رنگین گلان
تل به د پښتو ژبه
دا دلویو غرو ژبه
دغه د درنو ژبه
ساتي زما شعر له فکرونو او مرام سره

اې زما دخوانی تودو تودو هیلو

چونغر _____ سليمان لايق

ننوزئ دشعر ابدی کورته
یو سئ ولولې زما
پتې زلزلي زما
اوبنکې قافلې زما
وروستو زمانو ته ددې عصر له پیغام سره

سور ژوند

کا شکې شرنګ ديوه رباب کې
يوه رنگينه ترانه وای
يا ديار دخڼو ول کې
يوه مسته شان خپه وای
يا د ښکلو په محفل کې
سوځېدلای يوه ډېوه وای
کاشکې سترگو دیتیم کې
د سرور يو شغله وای
يا په زړه ديوه مایوس کې
يوه هيله يوه اسره وای
کا شکې درمند دستم کې
بله شوې يوه لمبه وای
يا په سر دمستبد کې
نا سور شوې يوه دانه وای
نه دغه شوم نه هغه شوم
د ساره ژوند بنديوان یم،
گوره څوک به را نه خلاص کېږي
دا بندونه ځنځيرونه

تورو ورېځو غوړولي
په دنيا باندي وزرونه

چونغر ————— سلیمان لایق

ته به وایې چې خوځېږي
په آسمان کې دغم غرونه
دبنادې طلايي ورو ته
بیالوېدلي ځنځیرونه
هدیرونه ورته شوي
دا زاړه زاړه بنارونه
په غوږو دزمانې کې
غم سور کړي دي سازونه
غرسپیره، بېدیا سپیره ده
مړاوي شوي دي گلونه ،
واړه غم دی واړه غم دی
له دې غم څخه ستومان یم
مرگه راشه ما آزاد کړه
له دې تور ساړه ژوندونه

د سلیمان پسر لی

د سلیمان په لوړو پرنو باندي
د تورو ورپخو کتارونه خوځي
راته بنکار پرې د بهار په زړه کې
د پښتني مینې اورونه خوځي

بیا بهار راغی لپونی به شمه
د مستو نجونو خندنی به شمه
دلاله داغ به مې ساراته بوزي
خوب مې لیدلی غرخنی به شمه

بیا د وطن د دښتو کانی بوټي
زما په سترگو کې گلان بنکاري
د لمر د لاندې د شبنم ځل کې
درست کاینات او ټول جهان بنکاري

مغروړې پېغلې د پیکي د پاسه
د سرو گلونو کتارونه ایښي
د هغه ځوان لپر به په زړه باندي یې
د سارانۍ مینې داغونه ایښي

د ژرنده گړي د بچو په لاس کې
بیا د لښتیو زېر گلان بنکاري

چونغر _____ سليمان لايق

په مړاوو مړاوو او سپرو شونډو يې
ترخه ترخه موسکي خپان ښکاري

سږ را ته ښکاري چې بهار بل دی
يا زما تنده او خمار بل دی
ليږې ترخې اوبه به خوک را کړي
په زړه مې اور داننظار بل دی

يارانو لاره دسارا چپړې؟
ساقې تنگ شوی يم مينا چپړې؟
په دې بېخونده او ساړه ژوند کې
يوه رنگينه مشغولا چپړې؟

نا کامه هیلې

ای زما نا کامه هیلو!
لرې لرې شئ له ما نه
هورې لرې په بېد یا کې
د غمونو په چوپیا کې،
ما نا کام ته
ما بد نام ته،
بدمرغي چيچي غا بنونه

ای زما زړه زړه لېونیه، خدنیه!
نور مې مه سوځه بېخایه
د خوانی له مشغولانه،
د گلرخو له وفانه،
بې نصیب یم
زه غریب یم
چېرې زه، چېرې عشقونه!

دا د هیلو کاروانونه، امېدونه
چې بهېري را بهېري
خدوي مې ژروي مې،
غولوي مې، غولوي مې
یا هغسي
یا دغسي
پاروي زما دردونه

نا آشنا نغمه

دا شه آواز دی ؟
دچا نیاز دی ؟
پرده د ساز دی
او که اعجاز دی ؟
نغمه شراب دی زه شرابی یم
یا زه کباب یم دا کبابی ده

خراب خراب یم
کباب کباب یم
د ساقی لاس کپی
گرو په شراب یم
عمر تهرپری یارانو گوری
پیالی کپی پورته چې نه ودرپری

کاروان روان دی
زره می پریشان دی
ویرژلی ژوند می
په ماتاوان دی
نا مراده عشقه زه دې برباد کرم
زه دې برباد کرم نا مراده عشقه !!

رسوا مينه

سپورمي دلورو غرو له شانه راخته راخته
سپينه رنپه لويو دښتو خورپده خورپده
وزمي د گلوله عطرونو سره
شپي د شپنوله آزازونو سره
نشپي د ميو له جامونو سره
زما په لاسو کي ځنځيرونه دگناه اچول
توبه وه ماته

زه د نېشپي له پيچ و تابه اوښتم اوښتم
دا دمچکوله گرميو تاوېده تاوېده
ماله سرکشو گناهونو سره
دې د ځوانۍ له هوسونو سره
له ډکو ډکو گيلاسونو سره
د وصل او مينې پر بنارونو چپاوونه وهل
حيا ويده وه

دا په مستۍ کي زماله غبرې رنگېده رنگېده
زه په سينونو دگناه کي دوېدم دوېدم
له تزيو تزيو ارمانونو سره
له ښکلو ښکلو عذابونو سره
د زلميتوب له کړاوونو سره
د سباوون رنپه دستر پرده وچيرله
مينه رسوا شوه

د ارغوان سندره

دا د گلو امتحان دی
که په غرونو کې توفان دی
که د گلو نندارې ته
سر جگ کړی ارغوان دی
چې بل فکر او نوی ذوق
نوی شور او نوی شوق
زما په شعر کې نخږي

د سینونو په نغمو کې
د بهار په ترانو کې
د عشاقو په سینو کې
د گلونو په خپو کې
نوی شور، نوی آواز
نوی طرز او نوی ساز
آسمانوته پورته کېږي

په رگونو د زمان کې
د خیالونو په توفان کې
د اشعارو په عنوان کې
د ځوانانو په ارمان کې
نوی خیال، نوی عنوان
سره لمبه دارغوان
راتاوېږي او بلېږي

اشنا ته

هېر کړه آشنا دا تېر عمر ونه هېر کړه
باده در نيسه تېر غمونه هېر کړه
کاروان د عمر اشنا
کله در پري کله صبر کوي
پياله کړه پورته چې مهلت کم دی
بيا به خواني وي خو بهار به نه وي
يا به بهار وي د زړه يار به نه وي
زه له دې عمره اشنا
سخت اند پښمن يم او ويره لرم
له دې ظالمه انتظار کم دی
مهلت د عمر يوه بر پښنا ده بر پښنا
يوه غمجنه شان خندا ده خندا
په دې خندا کې اشنا
يورپ لذت دی گوره لار نشي
چې افسوسونه بيا ثمر نلري
که زاهدان په سجاده بڼه ښکاري
رندان بيخوده په باده بڼه ښکاري
يوه گړی عقل اشنا
عذاب عذاب دی گوره پام کوه
چې افسوسونه بيا ثمر نلري

چونغر _____ سليمان لايق

راخه چي خان له يو جهان كو پيدا
خو لپوني او خو مستان كو پيدا
ساراته لارشواشنا
هپر كو دا واړه بند يزونه هپر كو
په بدمستی كې خونارې ووهو
زړه مې سارا پسې ژړاوي كوي
زما تېر عمر ته بڼپراوي كوي
راخه چي وزواشنا
وېرېرم لاره دسارا بنده شي
جنون به گرزي سرگردان راپسې

د سالنگ ترانه

په لمن د هند و کش کې
بیا د کار موزیک غږېږي
د ماشين تر دوږو لاندې
د هیواد انسان خوځېږي

دلته فکر د بقا دی
ژوندی شوی په سالنگ کې
مالیدلې معجزې دي
د کار گرو په کلنگ کې

غرونه غرونه به هوار شي
کار به وکړي گلونه
سپل به مار شي سین به واوړي
طبیعت به شي په ملونه

علم او کار سره یو شوي
ماتوي داسختې پرېښي
د سالنگ له زړه نه باسي
د انسان د فکر کرېښي

هنوی چي نه هېر پيري

رحمن بابا:

خرقه پوش دی له شا هانوبې نیاز دی
سرتراپایه حرارت دی سوزو ساز دی
د خیال دباغ دگلو یوه ورمه ده
د جذبو په آسمانونو کې پرواز دی

خوشحال خټک:

یوسېلاب دی چې له لوړو اروان دی
د پښتو او پښتنوالي قهرمان دی
تیت یې مه بوله غورځنګ ورباندې مکره
پس له مرگه هم دتورې ترجمان دی

حمید ماشو خېل:

د پښتو د خورې ژبې یکه تاز دی
په ایجاد درنګینو کې ممتاز دی
په هر بیت کې نخولي دي خیالونه
دده شعر، شعر مه بوله اعجاز دی

سم تگ

په سفر کې له کاروانه سره سم تگ
د پېرې په مقتضا قدم قدم تگ
کوم چې باسي توفاني پېرې له موجه
همدغه دی منتخب او محترم تگ

بې موقع خندا

ما کتاب د تجربې کې دي لیدلي
د غافل په درمانده لمبې ختلي
چا چې کړې بې موقع خوب و خنداده
د برېښنا په شانې یوه خندا کې تللي

د دنیا لار

چې دنیا ځي په هغه لار به روان شې
په دې خپله لار به خپله سرگردان شې
خود سري به دې له غروڅخه غور څار کړي
بیا په تېره څه حاصل چې پشیمان شې

هندوکش ته

هندوکشه را روان کړه سپلاوونه
چې له توانه پورته شوي دي دردونه
د اشیا د غرونو تاچه درنه جار شم
څنگه نه سوځي د تا پلې او رگونه

پت خم

محتسب که هر خو چم داحتساب کړي
رند پو هېږي چې په زړه کې شه حساب کړي
په قبا کې يې پت کړی خم دميو
که په خوله هر خو وردونه دثواب کړي

دهر چا جهان

دا جهان که هر خو لوی او سورور دی
خو د فکر تاخت و تاز ته يو بخر دی
دغه يوه قطره شبنم هم ترې خلاص ندی
چاته اوبنکه دشبنم، چاته گوهردی

دعا

ربه را ولي توفان، توفان دکار
نوی نسل او طبقه د ابتکار
موره ننگ ددې وطن که په دار جگ شو
آلوده به شي په موره هغه دار

طلا

دا طلا چې هر سړی يې په ارمان دی
دا قاتل دشرافت او د وجدان دی
فلز نه دی استبداد دی تجاوز دی
دبشر په عواطفو کې شيطان دی

سرې ورځې

په سحر کې رڼايي د ژوندون نشته
په ما بنام کې شور د عشق او جنون نشته
هره ورځ له بلې ورځې سره کېږي
په سبا کې حرارت د پرون نشته

پښتنو ته

د نجات د قافلې له سره هېر شوي
د ژوندون ساحل نه پټو سترگو تېر شوي
د توفان په څپو ډوب شوي خوار پښتونه
د نفاق په سېلاوونو کې چاپېر شوي

***

خدا يه ماله د کلام زور او تأثير را
رسا عقل، پاک ايمان، قوي تدبير را
يا نجات د وښيارۍ له غمه را کړه
لېونۍ مې کړه ددې هنر اکثير را

ظالم ته

جگ ولاړ به دا اسمان وي ته به نه يې
همداراز به دا جهان وي ته به نه يې
خلفې به ستا له ظلمه حکايت کړي
آسوده به مظلومان وي ته به نه يې

ابدي شرم

زه له مرگه نه وېرېزم، نه وېرېزم
دلطفې سا په جال کې نه بندېرم
که دځوانې معرکې پهلوان نشم
تر ابده به په خاورو کې شرمېرم

ژوند

ژوند د ماتو او سپلیو سلسله ده
یا د څو خندا ژړاوو قافله ده
یوه برېښنا د عدم په تور کوگل کې
د سکون په اندامو کې زلزله ده

شرق او غرب

شرق او غرب سره یو بل ته اوښتلي
نه پوهېرم زمانې بیا څه کرلي
راته ښکاري دیاغي انسان له لاسه
دې دنیا له تباهی سره منلي

د پیسو مرض

هسي تللي یو دخپل ځان په غمو کې
د پیسو په تموج او توفانو کې
که انفس د مسیحا راشي علاج ته
مبتلا به شي په فکر د پیسو کې

ژوندی خبره

او بنکې ندي چې له سترگو مې بهېږي
زړه مې ویلي شو له سترگو را تویېږي
که مې مړی یوه ژوندی خبره واورې
پس له مرگه به په خاورو کې نخېږي

د ژوند پهلوان

بې همت وي چې له ژونده شکایت کړي
لېونی وي چې د تېرو حکایت کړي
پهلوان وي چې د ژوند په معرکه کې
موانع لري کوي او حرکت کړي

ستا د زلفو کړی

اې سپوږمیه ستا د حسن خه تاً تیر دی
چې عالم دې د جلوی په دام کې گیر دی
خیالات او الهامات او زما فکـر
یوه کړی د ستا د زلفو د ځنځیر دی

ستا نظر

بیا مې زړه د تا د زلفو په دام گیر شو
بیا مې خیال د تا په حسن کې اسیر شو
ستا نظر چې زندگي تـرېنه اورېږي
دلایق له سینې تېر شو عالمگیر شو

بي خونده ژوند

زمون بپرنگه ا و بي خونده ژونده تېر شي
سم ملت او نوي ژوند به را بر سپر شي
ولي هيڅكله به نشي چې له خلكو
زمون بي رنگه او بي خونده ژوندون هېر شي

تاوده زېري

هغه وخت چې كام له خوبه را بيدار شي
د وطن غراو صحرا گل و گلزار شي
زما خاورو لهره را وړئ تاوده زېري
گوندي وي چې مې هلو كي په كرار شي

بي عشقه زړه

كه په زړه كې عشق د كام او هيواد نه وي
يا په مټ كې توان توفيق د جهاد نه وي
هسي زړه او مټ د گور چينجوته ور كړئ
خو عامل د بي ننگي او فساد نه وي

لوي دښمن

كه مې لاس په كان د زرو باندي بر شي
اور به بل كرم پي چې خاورې دممر شي
تر هغو به دسكي بدي پرې نږدم
خويي نوم نشان له عمكي نه بهر شي

د عقل غلامی

یا د عقل لاره خوشې کړه مجنون شه
د دنیا لسه مشاغلو را بیرون شه
یا د عقل غلامی ته ځان تیار کړه
سقرات شه، ارستو، افلاتون شه

د خان خر

کوم ملت چې خر د خان وي ملت نه دی
چې دخپل قوت نادان وي ملت نه دی
چې دنورو له ویالې څخه ویرېږي
او غافل دخپل توفان وي ملت ندی

زما قلم

زما قلم به هله لوړ او محترم وي
چې د بنمن داستبداد او دستم وي
چې دخلکو د دردو رازونه وایي
خدایه وي به چې هغه زما قلم وي

زور نظام

مکتب غم، اداره غم، کلی او کور غم
میندې غم، پلرونه غم، نیایي او ترور غم
د زوره نظام له ظلم او لسه فساد
په وطن باندې راگرزي کور په کور غم

انقلاب ته

رب دې راوله اې پلاره انقلابه
اې زمونږ عالي مکتبه اې کتابه
دا وطن په ظلم هسي خراب شوی
چې فاسد دی له یوششه تر تهدابه

انقلابي سر

سر هغه دی چې په اور دانقلاب کې
په لمبو کې، په توفان کې، په سپلاب کې
دمزدور او د بزگرد حق لپاره
خړېدلی وي دداریه سره تناب کې

نن او پرون

دنن او بڼکې د سبا ورځې توفان دی
دنن طفل د راتلونکي پهلوان دی
ددنیا په زور غره نشې حاکمه
ستا جهان سبا د بل سړي جهان دی

انسان ته

هلکتوب په لوست اولیک کې درنه تېر شو
په خوانی کې حرص د مال درنه چاپېر شو
په زړښت کې سمه شمه د سهار یې
خوک چې زور شونان توان، چې مړ شو هېر شو

دقربانی خای

په کوم خای کې چې د علم ډېره بل شي
یا د فکر لمبه و خوځي جل بل شي
د پتنگ په شاني خان ترېنه قزبان کړه
چې سینا دې له اړو شخه خجل شي

خوان اوزور

خوان هغه وي چې د خوان فکر خاوند وي
نه هغه چې د اوهامو په دام بند وي
سل خوانان دې تر هغه زاړه قربان شي
چې خاوند دنوي رنگ او نوي خوند وي

له خوان شخه گيله

خوانه ډېر ډېر گيله من يم ستا له کاره
ستا له فکره، ستا له پوهې، ستا له ډاره
په نغو کې دې د ژوند سندرې نشته
کام ته نه شې پوهولای سمه لاره

پا خپره زلميه

ستا په مخ باندې جهان گل و گلزار دی
ستا په مټ د ژوندانه دار و مدار دی
د غفلت له خوبه پا خپره زلميه
چې جهان دې د جلوي په انتظار دی

د وطن خوان

هغه خوان چې د وطن په درد سوخېږي
که سل ځله پر مخ لوېږي پورته کېږي
ما ترې زر ځله قربان او صدقه کېږي
چې د مرگ په پوله ناست دی لا خوځېږي

فرعون ته موسا

ظالمان که فرعونان وي ته موسا شه
د ناتوان او د مظلوم د لاس عصا شه
سرکشان که په نشتر زړونه زخمي کا
ته ملهم او د زخمي د زړه دوا شه

د خوانې عقیدې پهلوان

نه په خوان عقیده من يم نه په زور
نه په لوڅ او نه په وږي، نه په مور
چې د خوانې عقیدې پهلوان ته وي
پسې نه گرم که گرم وي که سورد

له خلکوسره یوځای

خوانه ځان لپاره ژوند څه ژوندون نه دی
گوره پام کړه دا سباده پرون نه دی
خو د خلکو په غمونو کباب نه شي
هغه تیره د سارا ده، لرمون نه دی

رښتونی ځوان

ځوان هغه دی چې فاتح له دنیا تېر شي
نه هغه چې په دامونو کې چا پېر شي
چې کره وړه یې یا دگا رونه شي تاریخ ته
نه هغه چې له پېړیو څخه هېر شي

اروپايي شاعران

اروپایي شاعران

له څه مودې رادورې مې غوښتل له اروپایي شعرونو سره دځوانو پښتنو شاعرانو او لیکوالو د بلدولو لپاره د اروپایي شاعرانو ځیني شعرونه په پښتو شعر ترجمه کړم مگر د وخت تنگسیا دا هیله وځنډوله. اوله شپږو میاشتو راپه دېخوا ددې هیلې د پوره کولو شونتیا لاس ته راغله او مادغه کار پیل کړ او اروپایي شعرونه مې لکه دهغوی اصل پښتو ته را وړول. ددې زیار د لومړنۍ نمونې په ډول مې د «پوشکین»، «لرمنتوف» او «پتوفی» څو شعرونه د دوی له لنډې پېژندگلوی سره په همدې دفتر کې وړاندي کړل. البته بېلې ژبې حتی یوه وا حده ژبه هم چې کله په متفاوتو فرهنگونو کې سره جلا شوې وي، تر عامو اشتراکوتو ور هغه خوا، خپلې ځانگړې او جلا مقولې اصطلاحات او فرهنگي احکام لري چې له نورو ژبو سره د هنري راکړو ورکړو او د ژباړلو او راژباړلو په چاره کې ستونځې رامنځ ته کوي او حتی کله دغه راکړه ورکړه ناشوني کوي او هغه متل رښتونی کېږي چې وايي: «د شعر ژباړونکی خاین دی.» ما د ژباړل شویو شعرونو د وزن او غاړه ایزې ځانگړتیا او د قافیو درعايت لپاره کله یو لفظ یا جمله په ژباړل شوي متن باندې زیاته کړې ده خو ددې لپاره چې د ترجمې امانت رعایت شي هغه مې په قوسونو کې دننه راوستي دي ترڅو اصلي متن بې درکه نشي.

د پتوفی له «غروب» او د لرمانتوف «دژوند جام» نه پرته، په نورو ټولو شعرونو کې دهغوی د وزن، قافیې او سندریز آهنگ اصالت ساتل شوي دي او بې له هر راز فني تصرف څخه، د خپلو ژبو په اصلي رنگ کې پښتو ته را وړول شوي دي.

الکساندر سرگیویچ پوشکین

ستر روسی شاعر الکساندر سرگیویچ پوشکین د ۱۷۹۹ کال د جون د میاشتې په شپږمه نېټه په مسکو کې زېږېدلی دی. خپل لومړنی شعر یې له لومړنۍ زده کړې وروسته، په لېسه کې ووايه. له زده کړې وروسته د باندینو چارو په وزارت کې په کار بوخت شو، خو خپل ټول وخت یې په ادبیاتو تېر کړ. په ۱۸۲۰ م کال کې د «روسلان او لودمیلا» خپرېدو پر شهرت ورکړ. پوشکین لا زده کوونکی و چې انقلابي ټولني ته نږدې شو او ددې ټولني مفکورو دده په ټولو آثارو اغېزه وکړه. پوشکین دخپلو څرگندو انتقادونو له کبله یو ځل د روسیې جنوب ته او بل ځلي یوه کلي ته تبعید شو.

په ۱۸۲۵ م کې د روس نظامي افسرانو یونا کام بغاوت وکړ. ددې بغاوت څخه وروسته تزاري حکومت غوښتل پوشکین خپلې خوا ته جلب کړي نو له تبعید څخه یې بېرته راوغوښت خو پوشکین د پاخون دمفکورو پلوی پاتې شو او په دې وخت کې یې داسې شعرونه ولیکل لکه «سایبریاته» چې په دې مجموعه کې چاپ شوی دی. له همدې کبله دروسیې دمرکز واک لرونکو، له ده څخه کرکه کوله، او دده په بنځه یې توولگاوه. ددې توروونو په نتیجه کې پوشکین دیوه فرانسوي نظامي افسر سره چې دتزار په چوپړ کې و، په مخامخ دوئل کې ټپي شو او دوه ورځې وروسته مړ شو. دا واقعه د ۱۸۳۷ م کال د جنوري په ۲۷ پېښه شوه. پوشکین تر اوسه دروسیې د ادبیاتو تر ټولو ستر او محبوب شاعر پاتې شوی دی.

دپوشکین ستر آثار دادي:

په شعر کې د «یوگني اونیگین» منظوم ناول، «پولتاوا»، «مسي

سپور»، او په نثر کې د «دبروسکي» اود «کپتان لور» ناولونه او نور .

انعکاس

کوم وخت چې په لوی ځنگله کې غز دځناورو شي
يا چې د ترم له خولې نه پورته يوه خبره شي
کوم وخت چې له ورېځونه، د تالندې آواز شي خور
يا د غونډۍ شان نه کومه پېغله په سندرو شي
ته په تش ما حول کې بيا هغه غبرگوي بېرته
هر چاته دخپلې خولې خړې اوروې بېرته

ته په غز د تالندې، برېښنا او د خپو خبر
ته په (سويو سترو) آوازونو د شپڼو خبر
ته هر چا او هر شي ته، دده د غز ځواب وايي
ته د ټولو وارو په نغمو او ترانو خبر
تاته مگر څوک ستا د سندرو ځواب نه وايي
اې شاعره يو ستا دخبرو ځواب نه وايي

انچار

د سوځوونکو شغلو د لاندې
په یوه وچه لویه بېدیا کې
انچار ولاړ دی او پیره کاندې
یواځنی دی ټوله دنیا کې

دې تریو د بنتو دی زېږولی
د خپل غضب په ورځو شپو کې
بیا هرې خانگې تې خڅولي
زهر په پانې او په رینو کې

بیا چې گرمي شي، دده له لښتو
اوبځن زهرونه ورو ورو خڅپري
خو چې ما بنام شي، په پلنو دښتو
زهر شي غوټه رانه ځلېږي

که یوه گرزانده وریځ پیداشي
او په دې ونه را وورېږي
دونو شانگونه، بیا جلا شي
د زهر و خاڅکي، په ریگ خڅپري

۱- انچار: د زهرو و نه

شد ید یو امر یو سړي بل ته
ور کړ چې لار شه تر اې انچاره
هغه هم لار شو، دغه اجل ته
او بېرته راغی تر بل سهاره

د مرگ شوده یې راوړه ناچاره
هغه ظالم ته له مجبوری نه
پر مخ یې راغله د خولو لاره
حال یې خراب شو له کمزوری نه

پر خاورو پر بووت تر کیردی لاندې
لکه چیچلی چې وي تور مار
پر مخ د خاورو، په حمکه باندې
په پنبو کې مړ شو دخپل سر کار

په هغو زهرو یې آلوده کړل
ظالم فاتح د مرگي غشي
بیا یې ملکو ته د گاونډیانو
د مرگ لپاره هغه کړل خوشي

وریخ

ای دورک شوی توفان ، وروستی وروستی وریخی
همدا یواخی ته یی ، په شنه آسمان کې خوخی
ایکې یواخی ته یی ، چې غمجن سیوری کوی
یواخی ته (په موربه) ، خوشحاله ورغ غموې

یوه شپه مخ کې دې وه ، مخه د هسک پوښلې
او هیټنا کې برېښنا ، ته وې په غېر نیولې
مېهمه تالنده دې ، (زمون پر سر) کوله
ناروغه ځمکه دې هم ، په باران او بوله

ورکه شه و خوځېږه ، اوس ستا موده پوره ده
توفان تري تم شوی ، او ځمکه هم تازه ده
د ونو پانې باندي ، باد تېروي لاسونه
اوله آسمانه شري ، د ستا خواره پوځونه

ک... (۱)

هغه خوره شېبه په ياد ده زما
چې مې نظر کې ته له ورا شولې
لکه يو بنکلی الوتونکی خيال
لکه يو پاک بنايست پيدا شولې

ډېر وخت د تا لطيف آواز راته
د نامېندی دغم اوږدو شېبو کې
بنکلی تصوير مې دې په خوب لیده
د شور ما شور په بدو اندېښنو کې

کلونه تلل، ياغي ټکان د توفان
پو او پنا کړل پخواني خوبونه
ستا آسماني صورت او بنکلی آواز
هېر مې شول واړه (لکه هېر خوبونه)

په لري غای کې ورو ورو ورځې زما
په تياره بند کې تېرېد لې هدر
نه بل ژوندون، نه بل الهام، نه مينه
نه بل معبود، اونه داوښکو اثر

چونغر ————— سلیمان لایق

۱- ک...: د شاعر دم عشوقې پټ نوم

روح ته مې وخت د وینېدو راغلی
بیا مې نظر کې ته له ورا شولې
لکه یو بنکلی الوتونکی خیال
لکه یو پاک بنایست پیدا شولې

زړه مې رپېزي د خوښۍ له زوره
ځکه چې بیا یې شول ورک شوي پیدا
هم یې ژوندون، هم یې الهام، هم مینه
هم یې معبود، هم یې د مینې متا

سایبیریا ته

د سایبیریا د ځمکې زړه کې
و ساتئ خپل ویاړ جن زغمونه
ستا سو غمجن کار به ورک نشي
نه د افکارو لوړ پروازونه

هیله چې خور ده د بد مرغيو
بیا به دستاسي تیاره زندان ته
سترزیري خپور کړي د خوشحالو
مطلوب فرصت به راشي زمان کې

مینه دوستي به ستا سي مکان ته
له تیارو ورونو در ننه کيږي
لکه دا اوس چې ستا سو زندان ته
زما غږونه آزاد آزاد رسيږي

مات به شي واړه دا ځنځيرونه
بنديخانې به ږنگې شي بېرته
وابه وړئ ورو کې هر کلیونه
ورونه به در کړي توري په بېرته

د ژمي ما بنا م

آسمان تياره دی واورين توفان کې
په گردلو کې واورې خرخېږي
د غناورو په شان سوران کې
د ماشومانو په خپر ژرېږي

کله يو وارې زور بام د پاسه
خورو وبنو کې په شور ماشور شي
لکه ناوخته پرديس ناخا په
کړ کې وهي ، غلط ترې لور شي

زموږ غريبه زړه جونگره
سخته غمجنه ، زيات تياره ده
پرتا زما بډه کې (۱) څه له
د کړ کې مخ کې چوپيا خوره ده؟

يا د توفان کړيکجن آواز کې
يې سترې شوې ، ستوما نه شوې
يا د سنيو د خرخ آواز کې
د خوب په تال يې پرېشانه شوې

---

۱ — بډه کې: د بډه اسم تصغير دی، له دې څخه د پوښکين مراد خپله دا يې ده چې دی يې له

چونغر _____ سليمان لايق

وږ ڪتوبه روزلی او لوی کړی دی .

اې زما د خوارې ځوانۍ ملگرې
راځه چې وچينو داشرا بونه !!
راځه چې غم ته پيالې کړو سپرې
يو څه خوشال کړو خپل غمجن زړونه

ماته سندرې د مرغه (۲) وايه
چې څنگه او سي نورو ملکو کې
ماته سندرې د پېغلو وايه
چې او به وړي سهار سپېدو کې

آسمان تياره دی واورين توفان کې
په گردلو کې واورې څر خپري
د ځناورو په شان سوران کې
د ماشومانو په څېر ژرپري

اې زما د خوارې ځوانۍ ملگرې
راځه چې وچينو داشرا بونه
راځه چې غم ته پيالې کړو سپرې
يو څه خوشحال کړو خپل غمجن زړونه

۲- يوه فلکلوري منظومه افسانه ده چې دايي به د پوښکين په ماشومتوب کې دهغه

دویدہ کولو پارہ ورتہ ویله .

اریون (۱)

موزہ ڊبروو په بپری کي
دراوه ځینو بادبان
نورو گردو په یو آن
پارو گان وهل بپری کي

زمون پوخ رهبر چوپیا کي
پرسکان تکیه کوله
او بپری یې چلوله
دسکوت په منتها کي

زه ډاډه ویسا په ځان
او سندرې مې ویلې
ما نهو گانو اورېدلې
نا څا پي راغی توفان

واړه مړه شول په بپری کي
برېښنا، تالندې، توفان
زه مرموزه غزلخوان
یواځي واچولم زی کي

۱- اریون: دلرغوني یونان یوشا عردی. افسانه روایت کوي چې یو وخت سمندري غلو داریون په بپری باندي حمله وکړه، یرغلگرو غوښتل چې اریون مړ کړي او مال یې ولوتي. اریون اجازه واخیسته چې ترمرگ دمخه خپله سندره ووایي. اریون سندره وویله او ورپسې یې ځان سمندر ته وغورځاوه. سمندري «دلفین» چې داریون سندرې یې په زړه سخت اغېز کړی و، هغه یې واخیست او د سمندر څنډې ته یې ویوست. پو

چونغر _____ سليمان لايق

شکين دا ترانه دخپل وخت په ځانگړو پېښو با ندي ليکلي او همغو ته پکې اشاره کوي.

بولم تېرې ترانې
د(رانه) لمر وړانگولاندې
ديوې لويې پر بنې وړاندې
وچوم لندي چامي

بندي

زه ترشایم د جالونو دلندې بندیکهانې
تما شه کوم په بند کې دیوې خوانې با بنې
ارمانجن اشنا له ورايه رپوي خپل وزرونه
خوځوي تر کړ کې لاندې ډک له وینو خورا کونه

کله ووهي مشوکه ، کله ما پلو ته گوري
لکه فکر کې یې کوم شی (غلی) زما لپاره بنوري
په کتو او آوازونو اشارې کوي وماته
غواړي ووايي چې: راشه والوزو لویې فضا ته

موز آزاد مرغان یو وروره، راعه وخت دی چې تېرېږي
راعه والوزو اې ځای ته چې ترورېځو غرنسکارېږي
هغه ځای ته چې هغه کې دشنه بحر ناظران یو
هغه ځای ته چې یواځي زه او با دېې خاوندان یو

دواکځ^(۱) ترانه

ولي دخوښی آواز چوپ شوی دی
ای دساتیری سندرو پورته شی!
تل دې نرمې پیغلې خونې بنځې وي
موز سره چې عشق درلودلی دی

ډک کړی گیلاسونه خپلې
تل د گیلاسونو ته
تیگو شرابونو ته
واچوی گوتگی خپلې

راشی گیلاسونه سره پورته کړو
تل دې وي شعرونه، تل دې عقل وي
وخلپره ته ای مقدس لمره!
هسي چې خراغ سپېدو ته ژپړ ښکاري
دغسي (غلط) او درواغجن حکمت
لمر د ابدی عقل ته ژپړ ښکاري
خپله رڼا بایلي آخر ورکه شي
تل دې وي لمر، ترژمی دې ورکه شي!

۱- دلرغوني یونان د شرابو او خوښی رب النوع .

پته مینه

ماله تا سره لرله پته مینه
بنایي مړه نه وي دامینه زما په زړه کې
عککه زه غواړم چې تا په تکلیف نه کي
مگر تا به رپروي نه دغه مینه

ماله تا سره لرله غلې مینه
په چوپیا کې په حسد او محجوبی کې
داسي پا که حقیقي سپېڅلې مینه
خدای کړي نوری ولري هومره پاکي کې

دیادگار خلی

مامجسمه ده جوړه کړې ځان دپاره
پټه به واینه نه کړې هغې ته دولس لار
پورته اوچت شوی دسکندر تر یادگار
خلی زما دکار

هېڅ وخت به مې نشم ځکه روح به مې سندرو کړې
زیاته تر بدن پاتې شي تل به وي ژوندی
یو شاعر که پاتې وي ژوندی به یې خبرو کړې
پر ټوله نړۍ

لویه روسیه به گرده پېژني زما مقام
هر روسی ملت به زمانوم وړي په بناغلي شان
واړه سلاوان او تنگوسان او فنلنډان په کام
کلمک دیبا بان

ډېر وخت به له دې سببه یې په خلکو گران
چې مې په خپل وخت کې بڼه احساس که را بیدار
ظلم کې مې یاده آزادي کړه او احسان
ومې غوښت په خوار

باید د شاعر مهارت کېږدي خدای ته غاړه
نه له چا وډار شي نه پابند شي دا احسان
ومني ستاینه وي که تورو وي په ځان دواړه

لرشي له نادان .

لرمانتوف

لرمانتوف (۱۸۴۱ م - ۱۸۱۴ م) دروسيې دادبيا تو تر ټولو لوړه رومانتيکه څېره ده . دې ستر ادبي نابغه تش ۲۶ کاله ژوند وکړ او که چېرې ژوندی پاتې شوی وای خامخا به ديورپ په شاعرانو کې بې سا ري مقام ته اوچت شوی و .

لرمانتوف په ۱۸ کلنۍ کې د تزار گارد ته داخل شو او د عمر په ۲۲ کلنۍ کې يې «د شاعر مرگ» مشهور او بې ساري شعر دپوشکين د مرگ په مناسبت وليکه او له همدې وخت څخه يې شهرت ته مخه کړه . دی دخپل وخت په رښم باندې دانتقاد له کبله قفقاز ته تبعيد شو . دی هم دپوشکين په شان په دوئل کې وږل شوی دی . دده په باره کې ويل شوي دي: «يو مرغه و چې له جنته راغلی و او په لنډه موده کې چې د قفس زنداني و، داسي نارې يې وکړې چې له جنته راتلې .» مادلته په چونغر کې دده شپږ شعرونه پښتو کړي دي .

دلرمنتوف تر ټولو مشهور آثار دادي: په قصيدو کې «ديمون» او «مه څېرې» . په ناولونو کې «پېرۍ قهرمان» او په منظومو ډرامو کې «مسکو» .

بادبان

یواځي یو بادبان د سمندر په شنه غبار کې
له لرې مټکې بنکاري او سپینچک شاني ځلېږي
په لرې هیوادو کې څه تپوس کړي څه شی غواړي؟
په خپل بنکلي هیواد کې (خدا زده) څه ترې پاته کېږي
بادونه غوره هار کړي، څپې یوه په بله اوږي
شا تیر د باد له زوره یوه خوا بله خوا کېږي
نه، نه! په سمندر کې نېکمرغي نه لټوي
او نه له نېکمرغۍ نه چېرې تښتي یا پټېږي
تر سپین بادبان دلاندې شنې رڼې اوبه د بحر
له پاسه پې د لمر زرینې وړانگې پې خورېږي
لیکن یاغي بادبان د توفانو هوس لري
ممکن په توفانو کې نېکمرغي موندله کېږي

دژوند جام

په پټو سترگو مو شونډان دژوند په جام ایښي
د هیلو لار کې مو گا مونه ټول نا کام ایښي
موره به بی عایه تودې اوښکې تویوو وری با ندې
غمي د اوښکو مو د جام په زیو خام ایښي
د مرگ شېبه به زمور له سترگو پرده لري کاندې
وابه خلي ټول هغه چې مور عا نله تمام ایښي
ها وخت به پوشو چې دژوند جام لاپخواتش و
مور غولېدلي وو کنه دی په رښتیا تش و

کمر

طلایی ورپځي د لو کمرې
په سینه باندې شپه کړله تېره
سبا د وخته لوبغاړې ورپځه
په شنه آسمان کې لارله لري

په کمر پاتي یولونداثر شو
یکي یواځي هلته ولاړو
په یوه ژور فکر کې لاړو
چوپې صحرا ته په ژړا سر شو

وریخی

داسمان وربخو تل پردپسانو!
په شنه آسمان کې د در لرونو
زما په شانې تل سرگردانو
له گران شمال نه جنوب ته تلونو

خوک شېري تاسې؟ آیا تقدیردی؟
یا پت حسد دی، یا بنکاره کېن دی؟
آیا د جرم دغه تأثیردی؟
یا د دوستانو تور او نا ورین دی؟

نه هسې نه ده ، پټو (۱) خپه کړئ
ستا سي نه حس شته او نه دردونه
همپش آزادي ، همپش سرې یی
نه مو وطن شته ، نه تبعیدونه

چونغر ————— سلیمان لایق

۱- پتو یعنی پتو او کروندو په خپلې بې بدلونه بڼې خپه کړئ او لېږد ته یې وهڅولئ. شاعر غواړي د شعر په ژبه ووايي چې دلته ځمکه او ماحول یو رنگ او بې بدلونه دی.

♦ ♦ ♦ ♦

په لوخ غره کې د وحشي شمال د پاسه
ده ولاړه د کاج يکې يواځې ونه
له درانه خو به کږه وږه زنگېږي
د سپینکې واورې جامه ورباندې پلنه

همپش خوب وينې چې لري په صحرا کې
هغې سيمې کې چې لمر ترينه راخپږي
پر تاوده کمــــره غمجنه او يواځي
د خــــرما بنايسته ونه راشنه کېږي

♦ ♦ ♦ ♦

تش یوزه راحم پلو د لویې لار ته
په غبار کې ډبرینه لار ځلیري
چوپې د بنټې غوږ نیولی خدای دربار ته
او یو ستوری هغه بل سره غږېږي

د آسمان هر یو شی دروند دی او متین دی
مخکه غلې ویده شوې شنه رڼا کې
مگر ولي زما زړه له غمو شین دی
ار ماني یمه د کوم شي په سودا کې؟

دهېڅ شي منتظر نه یم له خپل ژونده
او نه کرم په هېڅ تېر شوي افسوسونه
آزادي غواړم یواځي له دې بنده
هېرېدو ته د ځان غواړمه خوبونه
مگر خوب، نه دلحد ساړه خوبونه
هسي خوب چې په کوگل کې مې رپېږي
د ژوند واړه طاقتونه، قوتونه
او سینه کې مې سا بنکته پورته کېږي

چې کری، شپه ورځ، د مینې په باره کې
ماته ووايي یو خوږ آواز سندرې
شنه خپری مې سردپاسه (په نخره کې)
سر را کوز کېږي راسره وکړي خبرې

پتوڤي

ساندور الکساندر پتوڤي (۱۸۲۳ – ۱۸۴۹) دمجارستان تر
ټولو لوی شاعر دی او تش ۲۶ کاله ژوندیې کړی دی. پتوڤي نه یواځي
یو ستر شاعر بلکې دمجارستان یو ستر ملي اتل هم دی.

غروب

لمر لکه مړاوی گل د ځمکې په لور
سر ټیټوي او بنکته کېږي پسې
دده له سره او طلايي جام خخه
ورو ورو دنور پانې تویېږي پسې
ددنيا گي له شوره ډکه ورځه
ورو ما بنامېږي او چوپېږي پسې
په دې ما بنام کې دناقوس شرنگهار
غور ته له لري رارسېږي پسې
داخه زړه وړونکې آسماني نغمه ده
چې له دې ستورې را بهېږي پسې
له هغه لري بنايسته ستورې!!
له اې آزاده وارسته ستورې!!

چونغر _____ سلیمان لایق

یا دونه :

د پوشکین او لرمانتوف شعرونه د افغانستان را دیو دروسی تر
جمان او سلا کار
« ایگور سوچنکو » په مرسته او زیار پښتو شوي او مؤثق شوي دي ،
که څه هم هغه اوس پور پرېکړی او هغې نړۍ ته تللی دی خو زه د ژوند
تر پایه دهغه ددغه احسان منونکی یم.

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**